

ENERGITILSYNET

Resultater og udfordringer 2010

Maj 2011

Indhold

Energisektorerne i forandring	3
Resume	5
Energipriser	6
Effektivitet i energisektorerne	37
Implementeringen af EU's 3. energiliberaliseringspakke i Danmark	44
Internationalt arbejde	47
Energitilsynets opgaver	51
Ny lovgivning	52
Medlemmer af Energitilsynet	55
Energitilsynets sekretariat	57
Sagsbehandlingstider	60
Energiklagenævnet	62
Økonomi	63
Andre myndigheder på energiområdet	65

Energisektorerne i forandring

Energisektorerne er i stadig forandring for at tilpasse sig og møde udfordringerne fra miljø- og klimamålsætningerne, den europæiske integration af energimarkedene og samtidig leve op til kravene om økonomisk effektivitet.

Forandringerne viser sig fx i et stigende samspil og kompleksitet mellem de tre energisektorer. Det kan ofte være svært at gennemskue, hvad der er "hovedproduktet" for et kraftvarmeværk – el eller varme. Naturgas indgår også som brændsel i både el- og varmeproduktion, og biomasse bruges til både varme og produktion af gas. Også fjernvarmesektoren, som netop har fået mulighed for at ekspandere ind i "gamle" naturgasområder, står overfor store udfordringer, hvis alle værkerne skal kunne håndtere udfordringerne som integrerede energileverandører.

Nogle energiselskaber etablerer koncernstrukturer på tværs af el-, gas- og fjernvarmeområderne. Den danske regulering af energiområderne bygger imidlertid stadig i høj grad på el, varme og naturgas som adskilte områder.

Netselskaberne i elsektoren – de naturlige monopoler – er et af de områder, hvor strukturen er under forandring. Antallet af netselskaber falder, og udviklingen ser ud til at fortsætte. Det skal reguleringen også kunne rumme.

Gennem Energitilsynets arbejde i det forgangne år fremstår de udfordringer, som den nuværende regulering af energisektorerne vil stå overfor i fremtiden, stadigt mere tydelige. Når energisektorerne skal møde fremtidens krav, er det vigtigt, at reguleringen er up-to-date.

Derfor rejste Energitilsynet i 2010 over for energiministeren spørgsmålet om behovet for et "360" graders eftersyn af energireguleringen for at afdække, om der er den rette balance mellem udfordringer og energilovenes samspil og virkemåde. Regeringen tilkendegiver i sin Energistrategi 2050, at man vil foretage et dybdegående eftersyn af love og regulering vedrørende elforsyningen for at sikre, at incitamenter og regler understøtter omstillingen til uafhængighed af fossile brændsler. På sigt skal de øvrige energiforsyningsområder også gennemgås. Ministeren har tilkendegivet, at Energitilsynet vil blive inviteret til at deltage i et sådant arbejde. Tilsynet tager med glæde imod invitationen.

Den europæiske integration af energimarkedene understreger yderligere behovet for det regulatoriske eftersyn. EU's 3. energiliberaliseringspakke stiller nye krav til rammebetingelserne for energimarkedernes funktion:

Uffe Bundgaard-Jørgensen,
Formand for Energitilsynet

- Ejermæssig adskillelse af de overordnede net i elsektoren fra produktion/handel med el og krav om certificering af de selskaber, der driver disse net.
- Krav om, at Energitilsynet og de andre europæiske regulatorer gennemfører øget overvågning af markeder og aktører.
- Ændrede rammer og regler for regulatorernes grænseoverskridende arbejde og etablering af en ny europæisk institution Agency for the Cooperation of Energy Regulators (ACER) til håndtering af samarbejdet herom.
- Også på varmeområdet – der ikke er direkte berørt af 3. liberaliseringspakke m.m. – er der indført regler om øget overvågningsindsats i form af en selvevaluering.

De nye opgaver er et højt prioriteret indsatsområde i 2011.

”Resultater og Udfordringer 2010” sætter i år fokus på bl.a. reguleringen af forbrugerpriserne på elektricitet set i forhold til det liberaliserede el-marked.

I en markedsøkonomi søges særlig regulering af fx priser o. lign. normalt undgået. Det skyldes, at et ureguleret marked med effektiv, virksom konkurrence og aktive, velinformede forbrugere samlet set sikrer de bedste betingelser for forbrugerne og samfundsøkonomien.

Ønskes der en ændring af prisreguleringen, som led i udviklingen af et mere konkurrencebetonet marked, er der en række institutionelle og strukturelle forhold, der skal overvejes nøje. Konkurrencen kan imidlertid fortsat styrkes gennem konkrete initiativer. Energitilsynet peger her på bedre mulighed for samfakturering/helkundeforhold og en bedre håndtering af forbrugeres flytning mellem netområder.

EU’s 3. energiliberiseringspakke stiller øgede krav til sikring af regulatorernes uafhængighed. Det indebærer, at Energitilsynets sekretariat efter ikrafttrædelsen af det lovforslag, der implementerer 3. liberaliseringspakke i dansk lovgivning, ikke længere er placeret i Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen men er etableret som en selvstændig institution. Der er allerede iværksat initiativer for at sikre Energitilsynets faglige indsats og effektive opgavevaretagelse inden for de nye rammer.

Resume

- I 2010 steg husholdningernes samlede udgifter til el og varme mellem ca. 1 pct. og knap 8 pct. afhængig af opvarmningsformen i forhold til 2009. Stigningen i 2010 skyldes stigende forbrugerpriser på el og naturgas. Den gennemsnitlige fjernvarmepris var stort set på niveau med prisen i 2009.
- Den danske regulering af forbrugerpriserne på el (forsyningspligtprodukt) afspejler en afvejning af forbrugerhensyn og hensynet til udviklingen af konkurrencen på det liberaliserede marked. Der er således en række institutionelle og strukturelle forhold, der skal tænkes ind i vurderingen af forholdet mellem regulering og marked. Der er imidlertid fortsat behov for konkrete initiativer, der kan styrke rammerne for konkurrencen på markedet. Energitilsynet peger her på bedre mulighed for samfakturering/helkundeforhold og en bedre håndtering af forbrugerens flytning mellem netområder.
- Den danske gasbørs er endnu ikke tilstrækkelig likvid til at udgøre en velfungerende prisreference på det danske gasmarked. Prisdannelsen på det danske marked påvirkes af flaskehalse i forbindelsen til Tyskland (Ellund). Store positive prisforskelle mellem den danske gasbørs og den hollandske gasbørs APX Gas NL synes at kunne forklares af flaskehalse i importkapaciteten til det danske marked via Ellund. Aktørerne på markedet peger på to barrierer for et mere konkurrencepræget engrosmarked for gas – dels manglende gennemsigtighed om flow i produktionen i opstrømssystemet, dels manglende importkapacitet inden for de eksisterende fysiske rammer.
- Der er fortsat effektiviseringspotentiale for netselskaberne i elsektoren. I 2010 gav Energitilsynet effektivitetskrav, der – alt andet lige – samlet betyder, at netselskaberne kan opkræve ca. 117 mio. kr. mindre hos forbrugerne i 2011 end i 2010.
- EU's 3. energiliberiseringspakke er blevet implementeret i dansk lovgivning. Hovedsigtet med energiliberiseringspakken afspejles i implementeringens fokus på adskillelsen af systemansvarlige (Transmission System Operators – TSO'er) fra produktion og handel samt en øget overvågning fra regulatorisk side af markedsudviklingen på især engrosmarkederne.

Energipriser

Energitilsynet og energipriserne

Energitilsynet skal sikre, at forbrugere, virksomheder og andre får leveret energi til rimelige og gennemsigtige priser på rimelige vilkår.

I energisektoren er der naturlige monopoler – hele fjernvarmeområdet og "transportopgaverne" (transmission og distribution) på elektricitets- og naturgasområdet – hvor Energitilsynets regulering erstatter den konkurrence, der findes på frie, velfungerende markeder.

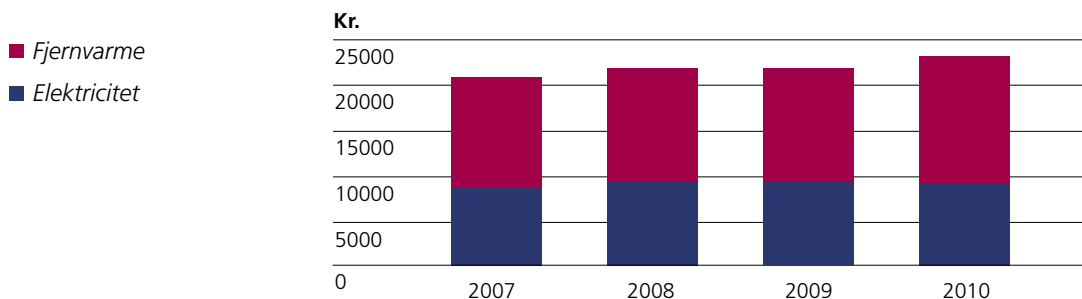
På de liberaliserede markeder for el og naturgas sigter Energitilsynet på de bedst mulige rammebetingelser for udviklingen af effektive energi-markeder med effektiv konkurrence.

Husholdningernes udgifter til el og varme i 2010

Forbrugerpriserne på naturgas og elektricitet steg i 2010 i forhold til 2009, mens den gennemsnitlige fjernvarmepris var uændret. Det viser Energitilsynets analyse af forbrugerprisernes udvikling i 2010.

Husholdningernes samlede energiudgifter til elektricitet og opvarmning med fjernvarme steg fra ca. 23.450 kr. i 2009 til ca. 23.650 kr. i 2010 beregnet ud fra et gennemsnitligt elforbrug og et standardhus på 130 m², jf. figur 1. Det svarer til en stigning på ca. 1 pct.

Figur 1 Udgifter til el og fjernvarme for en standardfamilie¹ i 2010

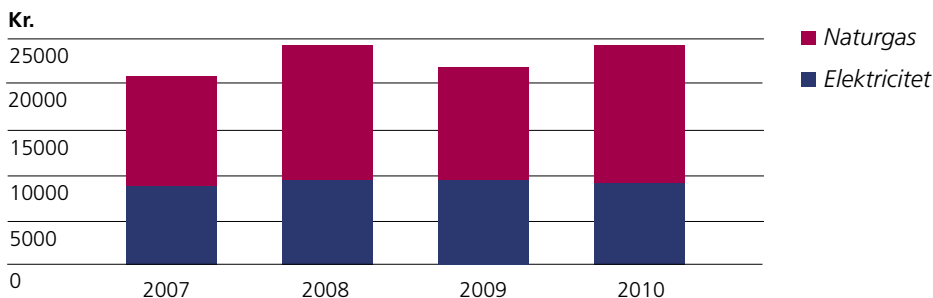

Kilde: Energitilsynets elprisstatistik og Dansk Fjernvarme "Fjernvarmepriserne i Danmark"

¹ Udgifterne er opgjort ud fra et gennemsnitligt elforbrug for en husholdning på 4 personer i egen bolig (4.500 kWh/år) samt opvarmning af et standardhus på 130 m².

For husstande med naturgas steg de gennemsnitlige energiudgifter fra knap 22.000 kr. i 2009 til ca. 23.500 i 2010 svarende til en stigning på knap 8 pct., jf. figur 2.

Figur 2 Udgifter til el og naturgas for en standardfamilie² i 2010

Kilde: Energitilsynets elprisstatistik og naturgasprisstatistik

For hele perioden 2007 – 2010 er de samlede udgifter til el og opvarmning for en familie i et standardhus og med et gennemsnitligt forbrug steget knap 8 pct. ved opvarmning med fjernvarme og godt 10 pct. ved opvarmning med naturgas.

Prisudviklingen for den enkelte energiform og de enkelte priselementer mv. (energipris, netbetaling, afgifter osv.) er nærmere beskrevet i de følgende afsnit.

Naturgassektoren omfatter produktion, transport og handel med naturgas. Energitilsynet regulerer de tre distributionsselskabers tariffer og de tre forsyningspligtige gasselskabers priser for levering af gas. Tilsynet regulerer også transmissionsselskabet Energinet.dk samt betingelser og priser for benyttelse af de to naturgaslagre, der ejes af henholdsvis DONG og Energinet.dk.

Naturgas

² Udgifterne er opgjort ud fra et gennemsnitligt elforbrug for en husstand på fire personer i egen bolig samt et tilsvarende gennemsnitligt naturgasforbrug på 1.708 m³/år.

Forsyningspligtig naturgas

En række naturgasvirksomheder har en *forsyningspligtbevilling*, der forpligter dem til at levere naturgas til alle de kunder inden for deres bevillingsområde, der ikke har skiftet naturgasleverandør.

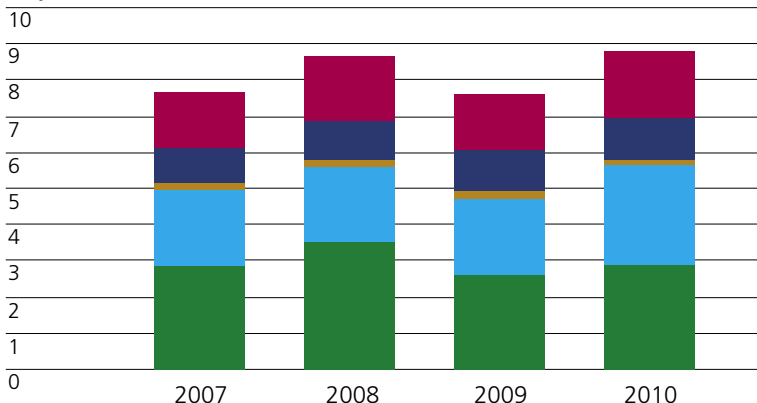
Energitilsynet regulerer prisen på forsyningspligtig gas gennem den såkaldte effektivitetsregulering, hvor tilsynet godkender selskabernes omkostninger til drift af selskabet samt et overskud, der er rimeligt i forhold til omsætningens størrelse og effektiviteten ved indkøb af gas.

Den gennemsnitlige forbrugerpris (forsyningspligt) steg knap 12 pct. fra 2009 til 2010 og nærmer sig priseniveauet fra 2008, jf. figur 3. Prisstigningen skyldes først og fremmest stigende gaspriser (ca. 11 pct.), stigende distributionsomkostninger (ca. 15 pct.) og en stærkt stigende CO₂-afgift (godt 65 pct.). CO₂-afgiften udgør dog kun en meget lille andel af den samlede forbrugerpris.

Figur 3 Gennemsnitspris for forsyningspligtig naturgas 2007 - 2010

- Moms 25%
- Distribution
- CO₂-afgift
- Naturgasafgift
- Gaspris

Kr. pr. m³

Note: Figuren viser prisen for naturgas inklusive energifgifter og moms.

Kilde: Energitilsynets naturgasprisstatistik og egne beregninger for 2007 og 2008.

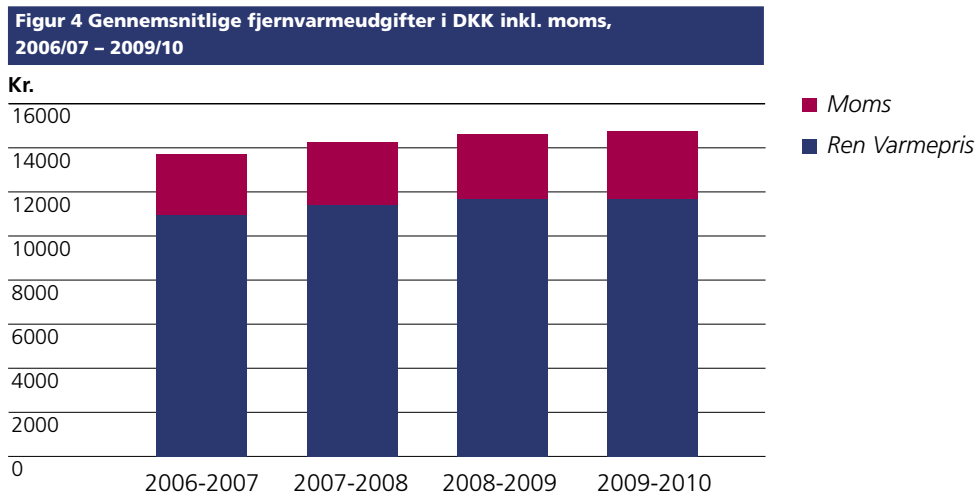
Naturgasprisen følger i høj grad udviklingen i oliepriserne, mens stigningen i distributionsbetalingen først og fremmest skyldes, at energiselskaberne indgik en aftale med klima- og energiministeren i 2009 om at øge den årlige energisparemålsætning. For naturgasdistributionselskabernes vedkommende bliver udgifterne hertil finansieret af en midlertidig stig-

ning i indtægtsrammerne. Den midlertidige forhøjelse beløber sig til en besparelsesforpligtigelse på 50 øre/kWh. Samtlige distributionsselskaber indførte derfor fra årsskiftet 2009/2010 en særskilt energispareafgift i tillæg til den hidtidige distributionstarif. Afgiften varierer en smule fra selskab til selskab men udgør fx omkring 9 pct. af tariffen for HMN og DONG.

Fjernvarmesektoren består af omkring 600 fjernvarmeforsyninger, der tilsammen forsyner ca. 60 pct. af de danske boliger med fjernvarme. De 55-60 største virksomheder leverer 60 pct. af fjernvarmen. Omkring 75 pct. af fjernvarmeproduktionen sker på kraftvarmeanlæg. De resterende 25 pct. produceres på – som oftest mindre – varmeanlæg.

Energitilsynet regulerer hele forbrugerprisen på fjernvarme – bortset fra momsen. Der er ikke særlige afgifter på fjernvarme hos forbrugerne, men de brændsler, som fjernvarmen produceres med (fx naturgas), er pålagt afgifter.

Den gennemsnitlige pris for opvarmning af et standardhus på 130 m² i fyringssæsonen 2009/2010 ligger på niveau med prisen i fyringssæsonen 2008/2009, jf. figur 4.

Kilde: Dansk Fjernvarme "Fjernvarmepriiserne i Danmark"

Note: Prisen er beregnet på basis af de faktiske afregningspriser i fyringssæsonen inkl. moms for et standardhus på 130 m² med et forbrug på 18,1 m³ pr. år. I den rene varmepriis indgår afgifter på det brændsel, fjernvarmen produceres med. Statistikken giver ikke mulighed for at opdele varmepriisen i delkomponenter som netbetaling, abonnement o. lign.

Fjernvarme

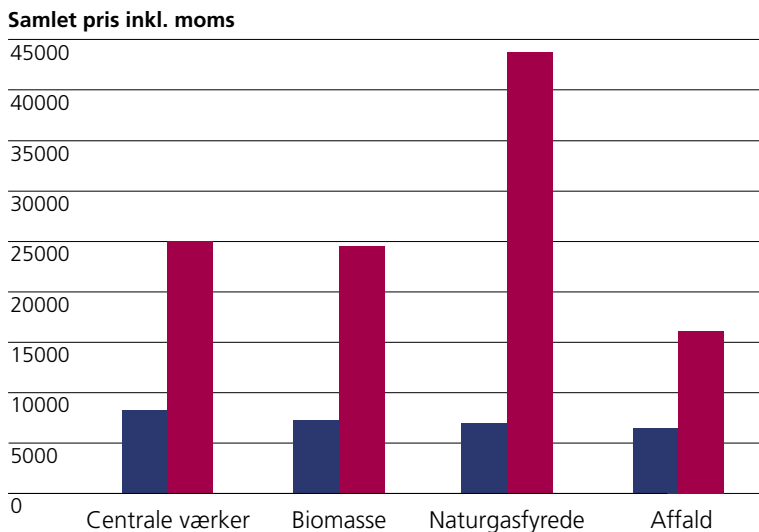
Fjernvarmeværkernes priser reguleres efter hvile-i-sig-selv princippet. Fjernvarmeværkernes priser må således kun afspejle de nødvendige produktions- og administrationsomkostninger. Varmeforsyningsloven fastlægger, hvilke nødvendige omkostninger, der kan indregnes i varmepriserne, og Energitilsynet fører tilsyn hermed.

Prisforskellene mellem de enkelte fjernvarmeværker afspejler derfor forskellige omkostningsforhold mellem værkerne, fx forskelle i anlægsomkostninger, anlægstype, størrelse mv. Der er også forskelle i de rammebetingelser de enkelte værker er underlagt, fx brændselsvalg og tilslutningspligt for kunderne, jf. figur 5.

Der er ikke stor forskel på priserne blandt de billigste værker, men der er stor spredning mellem de dyreste værker. Den største spredning er blandt de naturgasfyrede værker. Inden for denne gruppe findes også den højeste pris af alle værktyper. Fjernvarmeværker, der fyrer med affald, har såvel den laveste maksimale pris som den laveste spredning mellem højeste og laveste pris.

Figur 5 Højeste/laveste fjernvarmeudgifter opdelt efter værktype 2009/2010

■ Laveste
■ Højeste

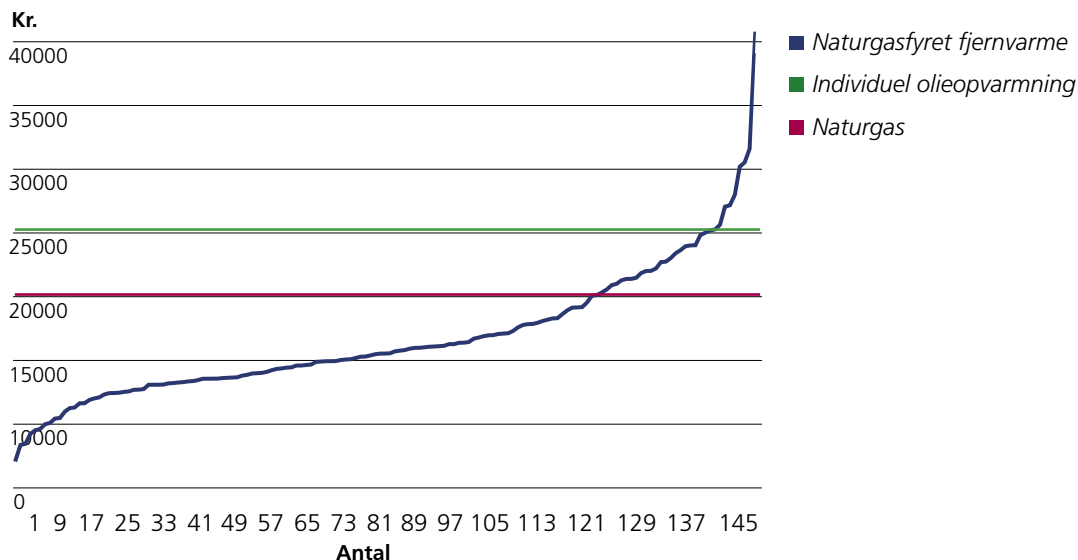

Kilde: Dansk Fjernvarme "Fjernvarmepriserne i Danmark i 2010".

Note: Figuren viser højest/laveste pris for opvarmning af et standardhus på 130 m² fordelt på værktyper efter brændsel.

En nærmere undersøgelse af prisspredningen blandt de naturgasfyrede værker viser, at der er relativt få værker med meget høje priser, jf. figur 6. Til sammenligning er vist prisen for opvarmning af et standardhus på 130 m² med henholdsvis individuel olieopvarmning og naturgas. I forhold til individuel opvarmning med naturgas er det således omkring 30 værker svarende til ca. 20 pct. af samtlige naturgasfyrede fjernvarmeværker, der har højere priser end gennemsnitsprisen for individuel opvarmning med naturgas. I forhold til individuel opvarmning med olie er der 11 værker svarende til ca. 7 pct. med højere priser end gennemsnitsprisen for individuel opvarmning med olie. Blandt værkerne med de højeste priser er barmarksværkerne, der generelt er relativt små og har relativt få forbrugere tilknyttet.

Figur 6 Prisspredning blandt naturgasfyrede fjernvarmeværker 2009/2010

Kilde: Dansk Fjernvarme "Fjernvarmepriserne i Danmark i 2010".

Fjernvarmepriserne for barmarksværkerne påvirkes negativt af flere forhold, bl.a.:

- De har store investeringer i anlæg, som skal betales af forholdsvis få forbrugere.
- De har typisk et distributionsnet med lange ledningsstrækninger, som skal betales af de samme, få forbrugere.
- De længere ledningsstrækninger medfører også et stort ledningstab.

Disse særlige forhold er generelt med til at give en høj fjernvarmepris for de forbrugere, der er tilknyttet barmarksværkerne.

Særlige rammevilkår og andre forhold kan således være med til at forklare prisbilledet, men herudover er det naturligvis først og fremmest de enkelte varmegværkers drift og effektivitet, der i høj grad er med til at bestemme værkernes priser. Det er således afgørende, at de enkelte varmegværkers bestyrelser og ledelser er i stand til at drive værkerne med størst mulig effektivitet mv. inden for de rammer, de enkelte værker skal agere under.

Energitilsynet offentliggør forbrugerpriser på fjernvarme for beboelseslejligheder og enfamiliehuse på tilsynets hjemmeside www.energitilsynet.dk, hvor forbrugerne kan sammenligne værkernes priser. De offentliggjorte priser er de priser (inkl. moms), de enkelte fjernvarmeforsyninger senest har anmeldt til Energitilsynet.

De anmeldte priser viser imidlertid ikke den faktiske varmepris i en konkret bolig. For at beregne den faktiske pris er det nødvendigt, at forbrugeren tager udgangspunkt i sin boligs konkrete forbrug (variabelt bidrag) og det konkrete grundlag for beregning af fast bidrag (abonnements- og effektbidrag).

-
- EL** Elsektoren består af producenter, handelsselskaber (herunder handelselskaber med forsyningspligtbevilling), transmissionsselskaber og distributionsselskaber. Energitilsynet regulerer priser og vilkår hos de 36 handelsselskaber med forsyningspligtbevilling, tariffene hos de 10 regionale transmissionsselskaber, ca. 60 distributionsselskaber samt godt 20 transformerforeninger. Endelig reguleres transmissionsselskabet med systemansvar (Energinet.dk)

Forsyningspligtig el

En række virksomheder har forsyningspligtbevilling, der forpligter virksomhederne til at levere elektricitet til alle kunder inden for hver deres bevillingsområde, som ikke har skiftet el-leverandør.

Der findes to forsyningspligtprodukter. Der er et forsyningspligtprodukt for husholdninger/mindre erhvervsvirksomheder. Her regulerer Energitilsynet prisen på forsyningspligtproduktet for at sikre, at fortjenesten på forsyningspligtprodukter ikke er højere end fortjenesten på tilsvarende produkter på det frie marked.

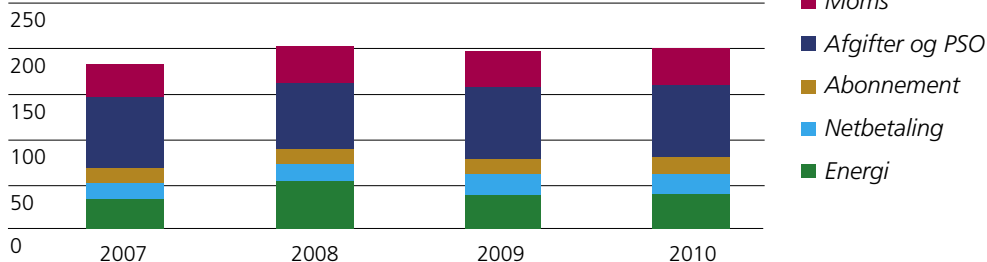
Der er også et forsyningspligtprodukt for store erhvervs kunder og time-målte forbrugere. Her gælder en pris svarende til timespotprisen i det prisområde, hvor forbrugeren aftager sin el, tillagt et balancerings- og administrationsbidrag. Det maksimale balancerings- og administrationsbidrag fastsættes af Energitilsynet.

I det følgende fokuseres på husholdningsmarkedet og priserne for private forbrugere mv.

Den gennemsnitlige forbrugerpris på el til husholdninger mv. (forsyningspligt produktet) er i 2010 steget ca. 2 pct. i forhold til 2009, jf. figur 7. Stigningen skyldes først og fremmest en stigning i den rene elpris på knap 6 pct. og en stigning i abonnementsbetalingen (der kun udgør en beskedent andel af den samlede forbrugerpris) på ca. 5 pct. Til gengæld er netbetalingen faldet.

Figur 7 Udvikling i gennemsnitlige forsyningspligtpris for elektricitet til husholdninger mv. 2007-2010

Øre pr. kWh

Kilde: Energitilsynets elprisstatistik

Netbetalingen er den pris, forbrugerne betaler for at få transporteret elektricitet til deres adresse. Den udgøres dels af betaling for transmission til Energinet.dk, dels betaling til de lokale distributionsselskaber. Energitilsynet regulerer både distributionsselskabernes og Energinet.dks' priser.

Energinet.dk reguleres med en hvile-i-sig-selv regulering. Det betyder, at selskabet kun må opkræve en betaling, der dækker nødvendige omkostninger ved en effektiv drift, samt en beskedent egenkapitalforrentning, der sikrer realværdien af denne.

Over- / underdækning

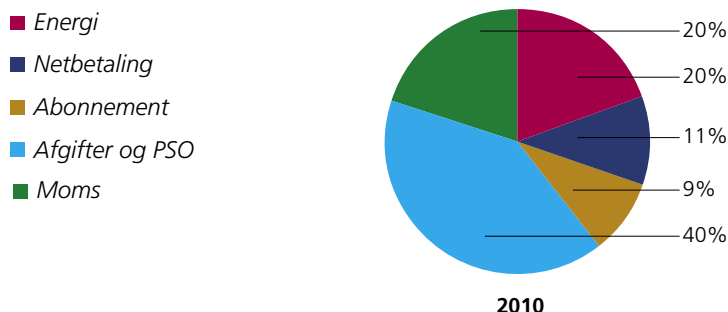
Energinet.dks tariffer fastsættes på baggrund af prognoser for næste års omkostninger og transporterede mængde elektricitet i selskabets net mv., så indtægter og udgifter balancerer i overensstemmelse med hvile-i-sig-selv princippet. Prognoserne kan imidlertid aldrig ramme 100 pct. korrekt, og selskabet vil derfor enten få opkrævet for meget (overdækning) eller for lidt (underdækning). Disse over- eller underdækninger indregnes i tarifferne det følgende år. En overdækning fører til lavere tariffer året efter, mens en underdækning fører til højere tariffer.

Distributionsselskaberne og de regionale transmissionsselskaber reguleres med indtægtsrammer, der lægger loft over deres indtjening og dermed også deres tariffer. Reguleringen indebærer bl.a., at selskaberne også må indregne omkostninger til nødvendige nyinvesteringer i deres tariffer. Nødvendige nyinvesteringer i kabellægning, hvor selskaberne udskifter luftledninger med nedgravede kabler, er en væsentlig omkostning i disse år.

Elprisens sammensætning

Forbrugernes samlede elektricitetspris består af en række elementer: Energipris (elektricitet), abonnement (faste bidrag til netselskaberne), netbetalinger (betaling for transport - distribution og transmission) samt afgifter (inkl. betaling for offentlige forpligtelser) og moms, jf. figur 8.

Figur 8 Elprisens sammensætning 2010

Kilde: Energitilsynets elprisstatistik.

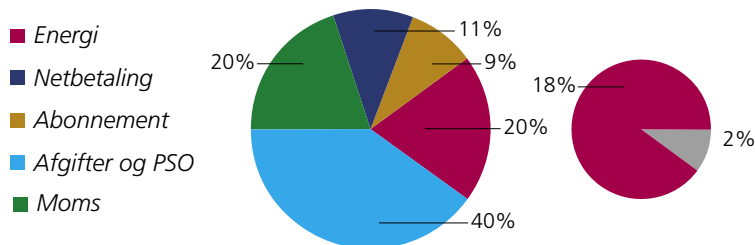
Note: Public Service Obligations (PSO) er afgifter der pålægges elprisen med henblik på finansiering af tilskud til vedvarende energi og energiforskning.

Energi (den rene elektricitet) udgør kun en femtedel af forbrugerens samlede pris, mens afgifter, PSO-betaling og moms udgør ca. 60 pct. Den resterende del af prisen udgøres af netbetaling og abonnement. Abonnement dækker først og fremmest netabonnement. Abonnementet udgør den faste afgift, alle forbrugere skal betale for at være tilsluttet nettet. Abonnementet er ens for alle forbrugere i de enkelte net. Den resterende del af betalingen til nettene dækkes af de forbrugsafhængige nettariffer.

Energiavgiften er en fast afgift pr. kWh. Det betyder, at selv relativt store prisudsving i den rene energipris kun giver sig udslag i relativt små ændringer i den samlede elpris, forbrugeren skal betale.

Engros/detail elementet i forbrugernes energipris (den rene elpris) er illustreret i figur 9.

Figur 9 Elprisens sammensætning en gros - detail

Kilde: Egne beregninger

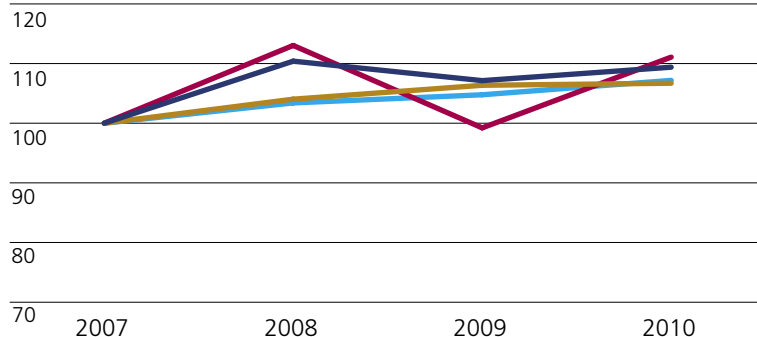
Af de ca. 20 pct. af den samlede forbrugerpris, som elprisen udgør, går ca. 90 pct. til engrosleddet, hvor prisen fastsættes på den nordiske elbørs. Den resterende del er det, detaileddet reelt har at konkurrere om. Baseret på Energitilsynets prisstatistik, hvor den gennemsnitlige elpris var knap 40 øre/kWh, konkurrerer detaileddet således om beskedne ca. 4 øre/kWh ud af den samlede gennemsnitlige forbrugerpris på 2 kr./kWh i 2010. Samlet er der imidlertid tale om et forbrugermarked for detaileddet i kr. og ører på mellem 350 – 400 mio. kr. baseret på et skønnet samlet elforbrug i husholdningerne på ca. 9.500 GWh i 2010.

Energiprisernes udvikling i forhold til den generelle forbrugerprisudvikling

Naturgas- og elektricitetspriserne stiger mere end den generelle prisudvikling, mens fjernvarmepriserne er steget beskedent i 2010, jf. figur 10.

Figur 10 Udviklingen i energipriser og forbrugerprisindeks 2007 – 2010 (2007 = indeks 100)

- Naturgas
- Elektricitet
- Fjernvarme
- Forbrugerprisindeks

Kilde: Energitilsynets prisstatistikker, Dansk Fjernvarme og Danmarks Statistik.

Det frie elmarked og regulering af forsyningspligtprisen

Liberaliseringen af det danske elmarked startede i 1998, hvor de store kunder (med et forbrug over 100.000 kWh/år) fik frit leverandørvalg. Fra 2003 blev markedet fuldt liberaliseret, så også kunder med et forbrug under 100.000 kWh/år – private husholdninger og mindre erhvervsvirksomheder – fik frit leverandørvalg.

Mange store kunder har udnyttet det frie elmarked og skiftet leverandør siden liberaliseringen, men kun en beskedent del af husholdningerne har hidtil udnyttet markedets muligheder, jf. tabel 1. I 2009 blev der registreret det højeste antal leverandørskift blandt husholdningerne siden liberaliseringen i 2003 – bl.a. på baggrund af et stort mediefokus

på elmarkedet og husholdningernes frie forbrugsvalg i forbindelse med informationskampagner og relanceringen af Elpristavlen.dk.

I 2010 har der også været fokus på elmarkedet gennem en landsdækkende informationskampagne om markedet og forbrugernes frie leverandørvalg, som Energinet.dk stod for. Informationsindsatsen har dog ikke helt kunnet fastholde den relativt høje skifteprocent fra 2009, men antallet af leverandørskift er stadig ca. 50 pct. højere i 2010 end de højeste skifteprocenter i årene 2003 – 2008.

Tabel 1 Andel kunder, der har skiftet leverandør 2003 – 2010

	2003 Pct.	2004 Pct.	2005 Pct.	2006 Pct.	2007 Pct.	2008 Pct.	2009 Pct.	2010* Pct.
Forsyningspligt-kunder	2,25	0,97	1,09	1,25	2,88	2,80	6,12	4,22
Store kunder	31,4	20,93	19,36	11,94	21,29	13,94	16,53	11,44

* For 2010 er der kun data for de tre første kvartaler i året.

Note: Det er ikke muligt at estimere antallet af skift fra forsyningspligt til kommercielle el-produkter ved at summere antallet af leverandørskift siden 2003. Blandt skiftene kan der fx være kunder, der også tidligere har skiftet el-leverandører. Der kan også være slutbrugere, der har skiftet fra forsyningspligt til kommercielle el-produkter og tilbage igen. Dette kan være sket gentagne gange pr. forbruger.

Kilde: Dansk Energi, Energi i tal

Sideløbende med det frie leverandørvalg og mulighederne for at købe elprodukter på markedet kom der et prisreguleret standardprodukt til de forbrugere, der ikke brugte markedet. Baggrunden herfor var bl.a., at liberaliseringen etablerede et nyt marked for elektricitet, som var totalt ukendt for forbrugerne. Inden liberaliseringen var forbrugerne bundet til den ene leverandør der var i deres område, og der var således ikke noget marked eller nogen forbrugerbevidsthed om elektricitet som en vare, der kan handles frit.

Siden 1. januar 2005 har standardproduktet været forsyningspligt el, der leveres af en række elhandelsselskaber med forsyningspligtbevilling

(forsyningspligtleverandør). Over 90 pct. af husholdningerne køber et prisreguleret forsyningspligtprodukt³.

Elhandelsselskaber med forsyningspligtbevilling er elhandelsselskaber, der har pligt til at levere el til alle de husholdningskunder inden for bevillingsområdet, der ikke har valgt en leverandør på det frie marked. Forsyningspligtbevillingen, der udstedes af Energistyrelsen, dækker et bestemt geografisk område, der typisk svarer til distributionsselskabernes netområder.

Prisen på forsyningspligtproduktet fastsættes hvert kvartal og reguleres af Energitilsynet.

Energitilsynets prisregulering

Grundlaget for Energitilsynets regulering af forsyningspligtproduktet er elforsyningslovens § 72.

§ 72. Prisen for elektricitet leveret fra en virksomhed i dens egenskab af forsyningspligtig virksomhed til ikke-timemålte erhvervsdrivende forbrugere og ikke-erhvervsdrivende forbrugere udmeldes kvartalsvis senest 10 hverdage før et kvartalsskifte af den forsyningspligtige virksomhed. Prisen skal modsvare markedets prisniveau for tilsvarende forbrugssegmenter og leveringsvilkår.

Sigtet med prisreguleringen af forsyningspligtproduktet er, at sikre forbrugere, der ikke benytter det frie marked, elektricitet til priser, der modsvarer de priser, forbrugerne ville kunne opnå på det frie marked. Det er derimod ikke hensigten med reguleringen, at give forbrugere, der aftager forsyningspligtproduktet, bedre priser eller vilkår end de, der kan opnås på det frie marked. Tilsvarende er det vigtigt at gøre sig klart, at reguleringen heller ikke i sig selv beskytter forbrugerne mod stigende priser, da priserne på det regulerede forsyningspligtprodukt skal modsvare priserne på det frie marked.

Energitilsynet har udviklet en model for reguleringen af priserne på forsyningspligtproduktet, jf. boks 1.

³ Konkurrenceregørelse 2008, kapitel 5 ”Detailmarkedet for el”, Konkurrencestyrelsen juni 2008

Boks 1 Reguleringen af forsyningspligtprisen

Forsyningspligtregulering

Forsyningspligtproduktet er et kvartalsprodukt, hvor selskaberne med forsyningspligt inden starten af hvert kvartal fastsætter prisen for det kommende. Inden disse priser træder i kraft, skal de godkendes af Energitilsynet. I praksis betyder det, at Energitilsynet griber ind over for avancer på forsyningspligtproduktet, der er højere end de avancer, selskaberne kan opnå på konkurrencemarkedet. Reguleringen er skitseret nedenfor.

Regulering

Reguleringen foregår på følgende vis:

- 1) Energitilsynet beregner avancen (mark-up) for tilsvarende produkter mv. på det frie marked. Herudfra beregnes mark-up grænsen, som bruges til priskontrollen, ved at tage medianen af de observerede priser/mark-ups som udtryk for markedets prisniveau i overensstemmelse med reglerne om prisregulering. Denne median udgør den tilladte avance for forsyningspligtleverandørerne.
- 2) Hvis et selskabs avance (mark-up) for et kommende kvartal er højere end den mark-up grænse, Energitilsynet har identificeret på konkurrencemarkedet, bliver differencen fratrukket i de anmeldte priser. Derved fås de godkendte priser.
- 3) Hvis et selskabs mark-up for et kommende kvartal er lavere end eller lig med den identificerede mark-up grænse, godkender Energitilsynet de anmeldte priser.

Udsving i de godkendte priser skyldes ændringer i grundlast (dvs. prisen på den elektricitet forsyningspligtselskabet køber hos en producent) og profilomkostninger (dvs. leverandørens omkostninger forbundet med, at kundernes elforbrug ikke er fordelt jævnt over døgnet, måneden, kvartalet eller året samtidig med, at elprisen svinger time for time året igennem).

Modellen bygger således på de priser for tilsvarende forbrugssegmenter, produkter og leveringsvilkår, som forbrugerne kan finde på det frie elmarked. Disse priser – i form af den mark-up på disse produkter, der kan udledes jf. beskrivelsen af reguleringsmodellen – bliver målestokken for bedømmelsen af de priser, forsyningspligtleverandørerne fastsætter. På den måde bliver det priserne på det frie marked, der sætter loftet for priserne på forsyningspligtproduktet.

Reguleringen afspejler på den måde både hensynet til forbrugerbeskyttelse/sikring af rimelige priser til forbrugerne, og hensynet til at gribe mindst muligt ind i det frie marked og prissætningen til skade for markedets funktion.

Prisreguleringen af forsyningspligtproduktet ligger derfor meget tæt på det frie marked og prissætningen her. Hvis der er en stærk og effektiv konkurrence på markedet, der presser priser og avancer ned, vil det også give lavere priser og avancer på forsyningspligtproduktet. Tilsvarende vil en svag konkurrence med høje priser og avance påvirke priser og avancer for forsyningspligtproduktet.

På den anden side påvirker prisreguleringen af forsyningspligtproduktet også konkurrencen på det frie marked. Eksistensen af et prisreguleret forsyningspligtprodukt, der begrænser gevinsten ved at skifte leverandør, vil – alt andet lige – mindske forbrugernes økonomiske incitament til at være aktive på markedet. Prisreguleringen af forsyningspligtproduktet sikrer, at forbrugerne ikke kommer til at betale mere end markedets generelle prisniveau, om end der også vil være priser på markedet, der ligger under de regulerede forsyningspligt priser.

Forsyningspligtreguleringen indebærer en fremtidig kvartalspris med prissikring for dette kvartal. Det har været fremført⁴, at det ville være hensigtsmæssigt at ændre prisreguleringen, så der ikke sker en prissikring af den kvartalsvis udmeldte forsyningspligtpris. Energitilsynet vil i løbet af 2011 gennemgå forsyningspligtreguleringen herunder fordele/ulempen ved prissikring samt den metode, Energitilsynet anvender til opgørelse af den finansielle prissikring.

Den danske regulering af forsyningspligtpriserne er udtryk for en bestemt afvejning af forbrugerhensyn og hensynet til det frie markedes muligheder for effektiv konkurrence. I en markedsøkonomi søger man normalt at undgå særlig regulering af eksempelvis priser o. lign. Det

⁴ EA *Energianalyse, Udviklingen af elpriserne, februar 2011.*

skyldes, at et ureguleret marked med en effektiv, virksom konkurrence og aktive, velinformede forbrugere samlet set sikrer de bedste betingelser for forbrugerne (i form af lave priser og et varieret produktudbud) og samfundsøkonomien (i form af effektivitet i produktion og allokering af produkter/services og innovation). I en markedsøkonomi som den danske må målet være at få etableret sådanne vilkår på et marked, at der ikke er behov for særlig regulering af priser o. lign.

Det er derfor væsentligt at se prisreguleringen af forsyningspligtproduktet på el-markedet i sammenhæng med udviklingen i konkurrencen på detailmarkedet for el til de private husholdninger/mindre virksomheder. Det er i sagens natur meget vanskeligt at fastslå, hvornår et marked er tilstrækkeligt modent og velfungerende til, at en prisregulering kan fjernes uden at forbrugerhensynet lider skader. Det vil i sidste instans bero på en konkret politisk vurdering.

Træk af konkurrencesituationen i 2010

Et velfungerende marked er bl.a. kendetegnet ved fri og åben adgang til markedet, effektiv konkurrence om kunderne, og ved at kunderne har adgang til god markedsinformation og benytter denne information aktivt til at agere på markedet.

- *Antal leverandører og fri og lige adgang* til markedet betyder, at der er et tilstrækkeligt antal leverandører til at understøtte konkurrencen på markedet, og at der ikke er formelle eller andre barrierer, der forhindrer nye virksomheder i at etablere sig. Særlige koncern- eller markedsstrukturer mv. såvel som andre institutionelle og strukturelle forhold, som begunstiger de eksisterende virksomheder på markedet, kan også virke som adgangsbarrierer.
- *Forbrugergennemsigtighed /god markedsinformation* er med til at sikre, at forbrugerne får mulighed for at agere i markedet og optræde hensigtsmæssigt. Det betyder, at forbrugerne nemt og billigt skal kunne få relevante og gennemskelige informationer om priser og produkter, leveringsvilkår m.m. I god markedsinformation/gennemsigtighed ligger også, at markedets prissignaler slår i gennem over for forbrugerne på en måde, så forbrugerne er i stand til at træffe forbrugsvalg mv. på baggrund heraf.
- *Effektiv konkurrence* er med til at sikre, at virksomhederne aktivt markedsfører sig over for kunderne i markedet. Konkurrencepresset får virksomhederne til at udvikle nye produkter, serviceydelser og produktionsprocesser til lavest mulige omkostninger.

Antal leverandører og adgangen til markedet

På elmarkedet er der umiddelbart et stort antal leverandører. De fleste forsyningspligtleverandører sælger også el-produkter på det frie marked, eller indgår i koncerner, der gør. I 2010 var der 33 handelsselskaber med forsyningspligtbevilling.

Der findes også en række selskaber, der kun udbyder produkter på konkurrencemarkedet til privatkunder og ikke har forsyningspligtbevilling, jf. tabel 2. Der er imidlertid kun fire selskaber – Aktant Energi, OK A.m.b.a., Natur Energi A/S og Switch.dk – som ikke er koncernforbundne med forsyningspligtselskaber og netselskaber. Herudover findes der en række handelsselskaber, der kun sælger el til erhvervskunder.

Tabel 2. Selskaber, der kun udbyder handelsprodukter

Aktant Energi (Modstrøm)
OK A.m.b.a.
Switch.dk
ELRO Handel A/S
Energi Fyn Handel A/S
EnergiMidt Handel
Lokalenergi Handel
Midtjysk Elhandel A/S
Natur Energi
Nordjysk Elhandel A/S

Kilde: Elpristavlen.dk

Antallet af udbydere synes umiddelbart vurderet stort nok til at understøtte konkurrencen på markedet. Det er imidlertid bemærkelsesværdigt, at der kun er fire leverandører på markedet, der ikke har koncernforbindelser til netselskaber og leverandører med forsyningspligtbevilling.

Bundling

Den tætte bundlede struktur, hvor langt hovedparten af leverandørerne indgår i koncerner med netselskaber og handelsselskaber med forsyningspligtbevilling, kan være en adgangsbarriere for nye, ikke-koncernforbundne leverandører på to måder: Dels branding/markedsføringsmæssigt, dels administrativt og økonomisk.

De koncernforbundne leverandører har typisk en høj grad af navnefællesskab via grafisk profil, logo, fremtræden mv. med netselskabet og et

eventuelt handelsselskab med forsyningspligtbevilling. Det giver de koncernforbundne leverandører en klar fordel med hensyn til genkendelighed, branding mv. overfor forbrugerne.

Nye ikke-koncernforbundne selskaber, der ønsker at være landsdækkende, skal typisk have kontakt/aftaler med ca. 80 netselskaber. Det er administrativt belastende.

Hertil kommer, at nye leverandører skal erobre kunder fra eksisterende leverandører gennem aktiv markedsføring og konkurrence. Det er omkostningstungt i sig selv. Samtidig er der tale om et omkostningstungt kundesegment med relativt høje omkostninger til administrative systemer og kundehåndtering. Tilsammen betyder dette, at potentielle nye leverandører ofte må forventes at vurdere omkostningerne ved at trænge ind på markedet (markedsføring, etablering af kundeadministration mv.) til at være for høje i forhold til sandsynligheden for på kort sigt at få en tilstrækkelig stor kundemasse til at gøre en etablering kommercielt attraktiv.

I den forbindelse skal det også tages i betragtning, at engrosprisen på el typisk udgør omkring 90 pct. af den rene elpris, som forbrugeren skal betale. De sidste 10 pct. af elprisen dækker detaileddets omkostninger og avance og udgør dermed konkurrenceparameteren i detaileddet. Det er en relativt beskedne margin, som nye leverandører vil skulle indgå i konkurrence med de eksisterende leverandører om.

Produktudbud

Siden 2008 er der sket en markant stigning i antallet af handelsprodukter, der bliver udbudt, jf. tabel 3. Det kan fx være elprodukter, der udbydes med en særlig grøn eller klimavenlig profil, eller produkter som pulje-el, spot-el mv. På elpristavlen og selskabernes hjemmesider er det muligt at se de enkelte selskabers produktudbud, aktuelle priser m.m.

Tabel 3 Handelsprodukter i hhv. 2008 og 2010		
	2008	2010
Handelsprodukter.	101	175

Kilde: Optælling fra Elpristavlen hhv. 3. juni 2008 og 17. november 2010.

Note: Optællingen er sket ved at vælge alle handelsprodukter for de to udvalgte dage og derefter opdele udtrækket på Vest DK og Øst DK. For udtrækket 17. november 2010 er netområderne sorteret på Vest DK og Øst DK.

Der er overordnet set to typer af elprodukter på det frie marked – fastprisprodukter, hvor prisen ligger fast i en aftalt periode og produkter, hvor prisen kan variere i kontraktens løbetid. Produkterne kan kombineres med forskellige særlige vilkår eller egenskaber – fx levering af elektricitet fra miljøvenlig produktion o. lign.

Det bemærkes imidlertid, at handelsprodukter siden 2008 har fået mere differentierede navne, så der findes flere navne for eksempelvis et fastprisprodukt med samme varighed eller et variabelt produkt, jf. tekstboks.

Eksempler på forskellige navne på samme elprodukt på elpristavlen.dk (februar 2011)

Produkt med fast pris i aftalt periode:

Bolig fast pris

Elforbrug fast pris

Fast pris

Produkt med variabel pris:

Variabel pris bolig

Spot

Spot måned

Måned el

Stabil el

ideEl

Markedspris

Forskellige navne på de ellers i øvrigt ens produkter kan gøre det vanskeligere for forbrugerne at orientere sig på markedet. Gennemskuelig information er således andet og mere end mange forskellige produkter/produktnavne fra mange forskellige leverandører.

Forbrugergennemsigthed/ god markedsinformation

En væsentlig forudsætning for et velfungerende detailmarked for private husholdninger mv. er, at der skabes gode muligheder for at forbrugerne enkelt og overskueligt kan orientere sig om priser og produkter.

Energitilsynet har fastsat regler om, hvordan bl.a. elhandelselskaberne skal offentliggøre deres priser, tariffer, rabatter og vilkår. Det skal bl.a. ske på egne hjemmesider og på forbrugerportaler udpeget af Energitilsynet. Offentliggørelsesregler skal bl.a. sikre forbrugerne mulighed for at skaffe sig overblik over produkter og priser på det frie elmarked. Energitilsynet har imidlertid ikke mulighed for at fastsætte eller gribe ind over for navnene på selskabernes produkter, jf. omtalen ovenfor af gennemsigthedsproblemet omkring forskellige navne på ens produkter.

Energitilsynet har udpeget Dansk Energis portal Elpristavlen.dk, som den portal, elhandelsselskaberne skal benytte til offentliggørelse.

Elpristavlen.dk

På Elpristavlen.dk får forbrugerne via internettet adgang til en oversigt over tilgængelige elprodukter og priserne på disse. Forbrugerne har mulighed for at sammenligne de forskellige produkter og priser, og det er muligt at starte et leverandørskift fra prisportalen. Der er også links til de forskellige leverandørers egne hjemmesider med yderligere oplysninger

om produkter, leveringsvilkår mv. Herfra eller ved telefonisk kontakt til den pågældende leverandør kan forbrugerne starte et leverandørskift og indgå aftale med den nye leverandør. Når en aftale er indgået, håndterer den nye leverandør alle andre forhold i relation til skiftet, fx underretning af den hidtidige leverandør, underretning af netselskabet osv. Det er således i praksis ganske let at skifte leverandør.

De offentliggjorte priser er priser på dagen. Både prisen på fastprisprodukter og variable produkter varierer en del, og Elpristavlen giver kun et øjebliksbillede af produkter og priser på et givet tidspunkt.

Prisgennemsigtighed/markedets prissignaler

Et andet væsentligt element i forbrugergennemsigtighed/god markedsinformation er sikring af, at markedets prissignaler tilgår forbrugerne på en måde, der giver dem adgang til at reagere og træffe forbrugsvalg på baggrund af prisinformationerne. I den henseende kan det nuværende pris- og afgiftssystem for el udgøre en barriere for den forbrugerdrevne konkurrence på elmarkedet.

Den konkurrenceudsatte del af den samlede forbrugerpris på el (den rene elpris) udgør kun en meget beskedent del af forbrugernes samlede elpris – i 2010 ca. 20 pct., jf. figur 8 i afsnittet om elprisens sammensætning. De sidste 80 pct. af forbrugerprisen er netbetaling og – ikke mindst – afgifter og moms m.m.

Konsekvensen er, at udsving i den rene elpris kun slår meget lidt igennem i den samlede forbrugerpris. Fx ville et fald i den rene elpris på 25 pct. i 2010 kun have givet et fald i den samlede forbrugerpris på ca. 5 pct. Det svækker gennemsigtigheden omkring markedets prissignaler og hæmmer den forbrugerdrevne konkurrence på markedet.

For størsteparten af forbrugerne skal der være en økonomisk tilskyndelse til at skifte leverandør, og den manglende gennemslagskraft af markedets prissignaler er med til at mindske forbrugernes økonomiske incitament til at bruge det frie marked.

En undersøgelse af forbrugernes tilbøjelighed til at skifte leverandør⁵ viser, at der skal være udsigt til en økonomisk gevinst i størrelsesordenen 750 kr./år før op til 30 pct. af forbrugerne vil overveje at skifte leverandør. Prisforskellen mellem højeste og laveste pris på markedet kan være op til 700 – 1000 kr., men dels er der tale om yderpunkter, dels er der også

⁵ *Konkurrenceredegørelse 2008, kapitel 5, Konkurrencestyrelsen 2008*

mange tidspunkter, hvor prisforskellen er mindre. For mange forbrugere kan gevinsten ved at skifte leverandør være af en sådan størrelse, at de ikke finder det interessant at skifte leverandør.

I den forbindelse skal det også tages i betragtning, at de danske forbrugeres gennemsnitlige elforbrug er væsentligt mindre end gennemsnitsforbruget i de øvrige nordiske lande, fordi el ikke er udbredt som opvarmingskilde i Danmark. Det mindre gennemsnitsforbrug begrænser i sig selv de økonomiske gevinster ved at skifte leverandør.

Energiafgifterne på elektricitet er faste afgifter, og de er en væsentlig del af forklaringen på, at markedets prissignaler sløres for forbrugerne. Med henblik på at understøtte markedet og den forbrugerdrevne konkurrence ville det være hensigtsmæssigt med en energiafgiftsstruktur, der bedre tilgodeser markedets prissignaler.

Vurdering af konkurrence-/markeds-situationen

Antallet af husholdningernes leverandørskift kan ses som en indikator for udviklingen i konkurrencen på detailmarkedet for el til husholdninger mv. Med udgangspunkt i denne indikator ser det ud til, at markedets funktion er forbedret – navnlig i de sidste par år. Det skyldes bl.a. til de initiativer, der er gennemført for at styrke konkurrencen og forbrugerbevidstheden om markedet.

Konkurrencefremmende initiativer

I relation til forbedret markedsinformation/forbrugergennemslagskraft er der gennemført flere informationskampagner rettet mod husholdningerne om det frie el-marked og mulighederne for leverandørskift. Senest har Energinet.dk gennemført en landsdækkende kampagne i foråret 2010. Disse kampagner er med til at øge forbrugernes kendskab til det frie elmarked og de muligheder, dette giver. Det kan medvirke til at skabe yderligere forbrugerdrevet konkurrence på elmarkedet.

Elpristavlen har fungeret siden 2005, men blev på baggrund af et udvalgsarbejde med deltagelse af Energitilsynet, Forbrugerstyrelsen, Forbrugerrådet, Energistyrelsen, Dansk Erhverv, Energinet.dk og Dansk Energi relanceret i en ny og forbedret udgave i 2009. Hovedtankerne med relanceringen er at skabe en mere overskuelig og brugervenlig prisportal for forbrugerne for derigennem at medvirke til at skabe øget forbrugerinteresse for elmarkedet og sikre forbrugerne det bedst mulige grundlag for valg af el-leverandør.

I forhold til elhandelsselskaberne er Energinet.dk p.t. ved at udvikle en datahub, der skal smidiggøre og forenkle informationsudvekslingen mel-

lem elhandelsselskaberne og distributions- og transmissionsselskaberne. Data-hubben forventes at komme i drift i foråret 2012.

En datahub er en teknisk løsning, der tillader flere forskellige parter (elhandelsselskaber og netselskaber) it-systemer at kommunikere med hinanden gennem hubben omkring udveksling af måledata m.v. Data-hubben vil medvirke til at sikre en effektiv udveksling og adgang til afregningsdata og forbedre administrationen af flytninger og leverandørsift.

Fortsat behov for udvikling af konkurrencen på markedet

Til trods for de konkurrencefremmende initiativer er der stadig behov for at styrke den forbrugerdrevne konkurrence på markedet, der kan være med til at sikre et bredt produkt- og serviceudbud til de lavest mulige omkostninger. Det betyder, at der fortsat er behov for initiativer, der kan styrke konkurrencen på markedet.

Gennemgangen af konkurrenceforholdene på elmarkedet viser, at der er en lang række institutionelle og strukturelle forhold, der skal tænkes ind og overvejes i forbindelse med udviklingen af markedet – herunder også den fortsatte regulering af området. Eventuelle ændringer må ses i tæt sammenhæng med såvel den aktuelle konkurrence på markedet som det konkurrencemæssige potentiale på længere sigt.

Herudover vurderer Energitilsynet også, at der er behov for konkrete initiativer, der inden for en kortere tidshorisont kan være med til at styrke rammerne for konkurrencen på elmarkedet.

Energitilsynets anbefalinger til konkurrencefremmende initiativer

Ud fra Energitilsynets erfaringer og kontakt med markedets aktører kan der bl.a. peges på et behov for initiativer, der kan styrke uafhængige elhandelsselskabers fri og lige adgang til markedet og deres praktiske muligheder for at konkurrere. Konkret kan der peges på en styrkelse af uafhængige aktørers muligheder for at etablere samfakturering/helkunde-forhold til deres kunder.

Bedre muligheder for samfakturering/helkunde-forhold

De vertikalt integrerede elhandelsselskaber har ofte en høj grad af navnefællesskab med netselskabet, og de varetager ofte også forsyningspligten inden for netområdet samtidig med, at de er aktive på det frie marked. Dette indebærer som regel også en høj grad af ensartethed mellem elhandelsselskabet og netselskabet med hensyn til grafisk profil, logo, fremtræden mv.

Når en kunde skifter til en ny leverandør, vil der – som systemet virker i dag – fortsat bestå et kundeforhold til netselskabet (betaling for distributionen, afgifter mv.), som har samme – eller stort set samme – navn, grafiske profil og fremtræden mv. som kundens tidligere forsyningspligtleverandør.

Det betyder, at leverandørskiftet ikke opleves som særligt gennemskueligt for kunderne, der fortsat vil være kunder hos det samme netselskab og modtage regninger mv. Det er med til at begrænse nye, uafhængige leverandørers muligheder for at markere sig og skabe genkendelighed gennem branding og profilering mv. – selv over for deres egne kunder.

Med den nuværende struktur og rollefordeling i elsektoren, oplever de fleste husholdningskunder og mindre erhvervsdrivende reelt kun en relation til netselskabet. Dette kan illustreres af de roller, som de to aktører – netselskab og elhandelsselskab – optræder med over for kunderne:

Netselskab

- Transport/stik til leveringsadresse
- Sikring af kvalitet i levering (dvs. at det er her, kunden skal henvende sig ved strømafbrydelse)
- Information om strømspareforanstaltninger mv.
- Forbrugsaflysning/elmålere
- Opkræver og modtager af betaling for transport af el (inkl. abonnement og transmissionsbetaling), energiafgifter & PSO-betaling, der tilsammen udgør 80 pct. af forbrugernes samlede elregning.

Elhandelsselskab

- Levering af el (kWh) i henhold til aftalen med kunden (Netselskabet varetager ”transporten” til kunden)
- Opkrævning af pris for den leverede mængde kWh, der udgør 20 pct. af forbrugernes samlede elregning.

Som det fremgår, vil kunderne i langt de fleste situationer have kontakt til netselskabet i forbindelse med deres elforbrug, mens kontakten til elhandelsselskabet vil være minimal, når der først er etableret en kontrakt.

Etablering af kundeforhold, hvor det er den konkurrenceudsatte aktør – elhandelsselskabet – der har kundekontakten, vil være med til at styrke konkurrencen. Dels ved at fremme gennemsigtigheden for forbrugerne, dels ved at rette disses opmærksomhed mod det konkurrenceudsatte marked i stedet for som i dag, at rette opmærksomheden mod den del af markedet, der er et naturligt monopol.

Muligheden for etablering af helkundeforhold er i dag reguleret af en frivillig brancheaftale⁶, der giver et elhandelsselskab mulighed for at kræve samlet fakturering (samfakturering) med netselskabet, så forbrugeren kun modtager én samlet regning fra elhandelsselskabet for køb af elektricitet og netydelser mv. Brancheforeningen Dansk Energi har udarbejdet et paradigme på en kontrakt, der kan indgås mellem netvirksomheden og elhandelsselskabet, når ønsket om samfakturering opstår.

I den nuværende situation er der imidlertid både administrative og økonomiske barrierer, der begrænser brugen af samfakturering/helkundeforhold.

Administrativt skal en uafhængig leverandør, der ønsker en udbredt anvendelse af samfakturering, have aftaler med potentielt over 80 netselskaber. Det er administrativt belastende både for nystartede virksomheder og mere etablerede på markedet og gør håndteringen af samfaktureringen omkostningstung.

Økonomisk skal et elhandelsselskab, der ønsker samfakturering med netselskaberne stille sikkerhed/garanti overfor netselskabet for kundernes betaling af distributionsomkostninger, afregning af energiafgifter, PSO-betaling mv. Netselskabet hæfter over for Skat for afgiftsbeløb mv., og vil derfor kræve sikring af disse beløb med en økonomisk garanti fra leverandøren.

Energitilsynet finder på denne baggrund, at der bør tages initiativ til at undersøge mulighederne for at fjerne barriererne for en øget brug af samfakturering/helkundeforhold.

Håndtering af forbrugeres flytning mellem netområder

En anden barriere for de uafhængige elhandelsselskaber udgøres af det såkaldte *flytteproblem*. Flytteproblemet består i, at en forbruger, der har skiftet elleverandør og herefter flytter til et andet netområde, automatisk bliver forsyningspligtkunde på sin nye bopæl. Det vil sige, at kunden aktivt skal skifte leverandør igen efter flytningen for at bibeholde det kundeforhold, der var etableret inden flytningen.

For mange forbrugere vil dette virke uforståeligt og dermed kunne udgøre en barriere for at kunderne bruger det frie elmarked. Samtidig er det en klar barriere for elhandelsselskaberne på det frie marked.

⁶ *Efter de gældende regler i elforsyningslovens § 22, stk. 4 kan der fastsættes regler om samfakturering af de ydelser forbrugeren modtager i henhold til loven.*

Energitilsynet anbefaler derfor, at der tages initiativ til at løse denne problematik således, at en forbruger kan tage sin valgte elleverandør med ved en flytning.

Engrosmarkedet for naturgas i Danmark

Baggrund

Energitilsynets *Resultater og Udfordringer 2009* viste en række udfordringer på markedet for naturgas i Danmark:

- Forbrugerprisen ligger i en international sammenligning som den næsthøjeste i Europa i 2007 (efter Sverige). Dels på grund af de høje afgifter, men også fordi selve gasprisen hører til blandt de højeste i EU
- Handelen på den danske gasbørs udgør en lav andel af det samlede gasforbrug i Danmark – i 4. kvartal 2009 knap 3,5 %.

Dertil kommer en række kendte problemstillinger på det danske naturgasmarked, som blandt andet er beskrevet i National Report 2010 fra ERGEG (European Regulators Group for Electricity and Gas) og Energistyrelsens rapport om udbygning af infrastruktur for naturgas i Danmark:

- Importkapaciteten for gas til Danmark er – indtil udvidelsen af kapaciteten i Ellund – Egtved ledningen i 2013 – meget begrænset, og det danske naturgasmarked er derfor ikke tilstrækkeligt integreret med de øvrige markeder i Nordvesteuropa.
- Markedskoncentrationen er samtidig meget høj. DONG Energy's markedsandel på det danske engrosmarked er skønsmæssigt opgjort til omkring 80 pct.

Et velfungerende engrosmarked for naturgas er af stor betydning, fordi et ikke-velfungerende engrosmarked kan være en væsentlig forklaring på høje priser og lav konkurrenceintensitet på detailmarkedet.

På den baggrund har Energitilsynets Sekretariat i 2010 gennemført en analyse af det danske engrosmarked for naturgas. Formålet er at afdække, om der eksisterer en velfungerende prisreference i det danske engrosmarked for naturgas.

Deltagerne i undersøgelsen er afgrænset til aktører, som foruden aktiviteter på engrosmarkedet også har en slutkundeportefølje på det danske marked. Sekretariatet har indhentet detaljerede oplysninger fra disse aktører baseret på deres indkøbs- og salgsaftaler på engrosmarkedet i perioden oktober 2008 – juni 2010.

Undersøgelsens hovedresultater

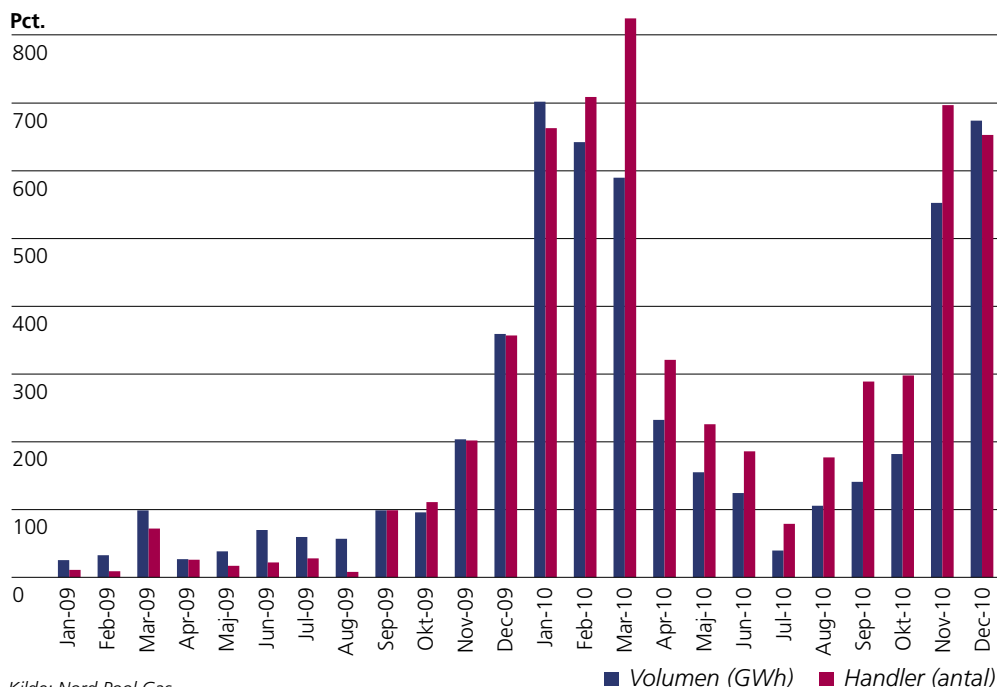
Den danske gasbørs er endnu ikke en velfungerende prisreference

En sammenligning af likviditeten på de nordvesteuropæiske gashubs viser, at den danske gashub endnu ikke er tilstrækkelig likvid til at udgøre en velfungerende prisreference på det danske gasmarked.

Langt hovedparten af naturgassen på det danske marked handles gennem bilaterale langtidskontrakter. Aktørerne på det danske engrosmarked køber således kun 10% af deres gasbehov på gasbørsen eller børsliggende markeder i Danmark og Nordvesteuropa, og det er denne handel, der fokuseres på i det følgende.

Dog følger aktiviteten – målt på både volumen og antallet af aktive aktører – på den danske gashub fortsat en opadgående trend. Således steg handelsvolumen på den danske gasbørs, Nord Pool Gas, fra at udgøre ca. 3% af det samlede naturgasforbrug i Danmark i 2009 til at udgøre ca. 10% i 2010, jf. figur 11, og antallet af handler på Nord Pool Gas steg fra 962 i 2009 til 5123 i 2010.

Figur 11 Handlen på Nord Pool Gas januar 2009 – december 2010

Kilde: Nord Pool Gas.

Opgørelse af likviditet

Der findes ikke en entydig definition af begrebet likviditet for en børs. Generelt anvendes begrebet om muligheden for at foretage køb og salg i et værdipapir, uden at prisen på dette påvirkes. I graden af et papirs likviditet indgår følgende fire parametre:

- Dybden (eng.: depth) angiver hvor store beløb, der kan handles uden at prisen påvirkes.
- Bredden (eng.: width) angiver forskel mellem bud- og udbudspris.
- Umiddelbarhed (eng.: immediacy) angiver, hvor hurtigt der kan findes modpart til en ønsket handel.
- Restitutionsevnen (eng.: resiliency) angiver, hvor hurtigt markedet genfinder oprindelig ligevægt efter skift i udbud eller efterspørgsel, der ikke er baseret på ny information.

Et likvidt marked karakteriseres ved stor dybde, lille bredde, høj umiddelbarhed og høj restitutionsevne. Det er imidlertid svært at opgøre disse fire faktorer hver for sig, eftersom de ikke er uafhængige af hinanden og kan være indbyrdes modstridende. Fx kan det være svært at sikre høj umiddelbarhed og stor dybde og/eller lille bredde i markedet samtidigt.

Handelsvolumen og antal handler er indikatorer for dybde og umiddelbarhed i markedet. At både handelsvolumen og antal handler er steget er således udtryk for øget likviditet på gasbørsen.

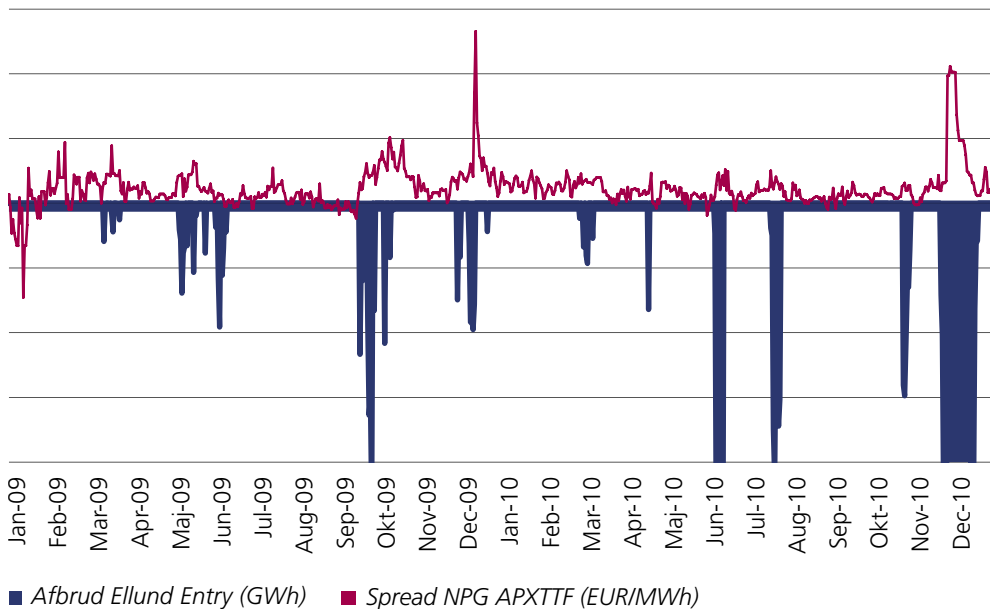
Prisdannelsen påvirkes af flaskehalse i forbindelsen til Tyskland (Ellund)

Hvis der er fuldkomne transportmuligheder mellem to landes gasbørser – således at alle aktører på ethvert tidspunkt kan transportere enhver mængde gas gennem transmissionssystemet mellem de to gasbørser – vil arbitrage sikre, at prisforskellen mellem børserne afspejler transportomkostningen. Prisforskelle, der er større end transportomkostningen, kan forklares af fysiske begrænsninger i infrastrukturen mellem børserne.

Store positive prisforskelle mellem den danske gasbørs og den hollandske gasbørs APX Gas NL (APXTTF) kan ikke forklares med transportomkostninger mellem de to børser, men synes at kunne forklares af flaskehalse i importkapaciteten i punktet Ellund. Ellund er punktet, hvor det danske transmissionssystem grænser op til det tyske transmissionssystem. Afbrud i Ellund Entry – dvs. at planlagte gasleveringer til Danmark annulleres pga. flaskehalse i punktet Ellund, hvor gassen

importeres fra Tyskland til Danmark – er sammenfaldende med store positive prisforskelle til den hollandske gasbørs, jf. figur 12.

Figur 12 Sammenhængen mellem prisen på Nord Pool Gas og flaskehalse i Ellund

Kilde: Nord Pool Gas, Energinet.dk og APX Gas NL

Afbud i Ellund Entry

I figur 12 er afbud i entry Ellund på den dansk-tyske grænse afbilledet "spejlvendt", for at illustrere det tidsmæssige sammenfald mellem afbud og prisstigninger på den danske gasbørs i forhold til den hollandske.

Afbud i januar 2010, som er afbilledet omkring -10 GWh er altså udtryk for, at ca. 10 GWh af den ønskede importmængde er blevet afbrudt, og at der i samme tidsrum har været en prisforskel mellem den danske og hollandske gasbørs på knap 15 EUR/MWh (~ 1,2 kr./m³).

Barrierer: Mangel på gennemsigtighed om opstrøm og for lille importkapacitet

Aktørerne (handlere og leverandører af naturgas) er blevet bedt om at pege på væsentlige barrierer for et velfungerende marked. De peger på manglende gennemsigtighed om flow og produktion samt tarifniveaet i opstrømsystemet. Desuden peges der på mangel på importkapacitet i Ellund som en væsentlig barriere, der dog forventes løst i 2013.

Energitilsynet har i foråret 2011 fået en række beføjelser til at overvåge engrosmarkedet for el og gas i Danmark og vil med udgangspunkt i disse beføjelser arbejde for større gennemsigtighed og forbedring af importkapacitet inden for de eksisterende fysiske rammer for markedet.

De to danske gaslagre spiller en vigtig rolle for det danske gasmarked, idet de både tilbyder fleksibilitet til aktørerne på gasmarkedet og bidrager væsentligt til at sikre forsyningssikkerheden i Danmark.

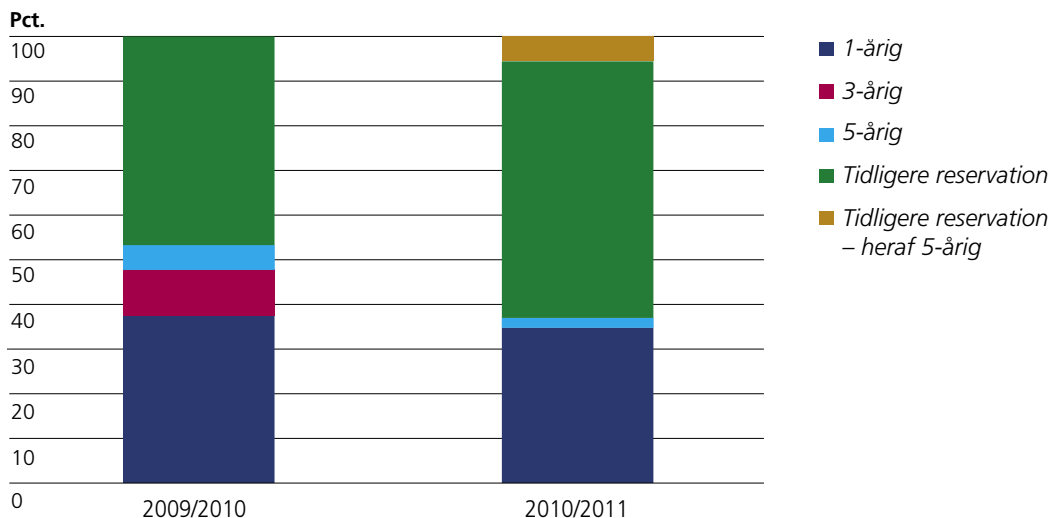
Energitilsynet skal i henhold til naturgasforsyningsloven føre tilsyn med rimeligheden af priser og adgangsvilkår for naturgaslagrene. Det betyder bl.a., at Energitilsynet kan stille krav til vilkårene for lagerauktioner og de priser, der fremkommer ved disse, hvis de ikke lever op til naturgasforsyningslovens krav.

Naturgaslagre

De to danske lagerselskaber (DONG Storage A/S og Energinet.dk Gaslager A/S) råder over en samlet lagerkapacitet på lidt over 1 milliard m³, og begge selskaber sælger i dag deres lagerkapacitet via en række auktioner, hvor danske og udenlandske lagerkunder kan afgive bud på kapacitet med forskellige kontraktlængder fra 1 til 5 år – og fra lageråret 2012 op til 10 år. Kapaciteten sælges typisk som standard kapacitetsenheder (med tilhørende indtræk og udtræk), men selskaberne holder også separate auktioner over henholdsvis indtræk og udtræk.

Lagerselskaberne har tilsammen solgt ca. 3.500 GWh kommerciel lagerkapacitet på auktionerne i lageråret 2010-2011. Godt 60 pct. af kapaciteten er bundet i tidligere reserveringer og knap 35 pct. er solgt på 1-årige kontrakter. Den resterende kapacitet er solgt på 5-årige kontrakter, jf. figur 13.

Figur 13 Fordeling af solgt lagerkapacitet på kontrakttyper 2009/2010 og 2010/2011

Kilde: Egen beregning

Ud over de kommercielle lagerkunder, som deltager i auktionerne, er også Energinet.dk (det statsejede transmissionsselskab) kunde hos lagerselskaberne, og dette selskab køber en vis mængde kapacitet uden om auktionerne og med forrang. Dette skyldes, at Energinet.dk har det overordnede ansvar for forsyningssikkerheden i Danmark, og Energinet.dk skal derfor have adgang til lagerkapacitet, så selskabet hurtigt kan bringe gas på markedet i en situation, hvor forsyningerne fra Nordsøen bliver afskåret.

Det er relativt nyt, at de danske lagerselskaber er gået over til at sælge deres kapacitet på auktion. Det er meget tilfredsstillende, at lagerselskaberne på ganske få år er gået fra at sælge al lagerkapacitet efter først-til-mølle og pro rata principper – og udelukkende som 1-årige produkter – til nu at tilbyde flere forskellige auktionsprodukter med varierende fleksibilitet og længde. Det er dog samtidig væsentligt, at de nye og længere lagerkontrakter (nu op til 10 år) på det danske lagermarked ikke fører til, at markedet lukkes for potentielt nye lagerkunder. Selskaberne skal derfor til stadighed reservere en ikke ubetydelig mængde kapacitet til korte kontrakter på 1 år eller derunder.

Implementeringen af EU's tredje liberaliseringspakke har også givet ændringer på lagerområdet, hvor bestemmelsen om lager i naturgasforsyningsloven er ophævet. Baggrunden er dels, at EUs 3. liberaliseringspakke ikke giver mulighed for at kombinere såkaldt forhandlet adgang til lager (dvs. køber/sælger selv forhandler om adgang/priser uden tilsynets kontrol) med en efterfølgende tilsynskontrol af lagerpriser (dvs. kontrol med omkostninger og forrentning), dels at lagermarkedet har udviklet sig fra at være et nationalt marked til nu at indgå i et åbent, regionalt og konkurrencepræget gasmarked, hvor der også er nye og andre fleksibilitetsværktøjer til rådighed.

Effektivitet i energisektorerne

Energitilsynet og effektiviteten i energisektorerne

Energitilsynet er med til at fremme effektiviteten blandt netselskaberne (de naturlige monopoler) i el- og naturgassektoren.

Energitilsynet lægger loft over de enkelte selskabers indtægter (fastsætter indtægtsrammer) og fastsætter krav til deres effektivitet. Konkret betyder det, at selskaberne hvert år skal blive mere effektive, hvis de vil bevare deres forrentningsprocent, fordi Energitilsynet beskærer deres indtægtsrammer. Energitilsynets regulering skal erstatte det effektiviseringspres, som møder virksomheder på konkurrenceudsatte markeder.

I fjernvarmesektoren må selskabernes priser kun afspejle nødvendige omkostninger til produktion og distribution (hvile-i-sig-selv regulering). Energitilsynet fastsætter ikke direkte effektivitetsmål, men kravet om at en omkostning skal være nødvendigt omfatter både omkostningsart og -størrelse. Det giver Energitilsynet mulighed for at stille krav til omkostningsudviklingen i selskaberne.

Fjernvarmesektoren reguleres efter „hvile-i-sig-selv“ princippet, der betyder, at fjernvarme skal sælges til, hvad det koster at producere og distribuere den. Energitilsynet afgør hvilke nødvendige omkostninger, der kan indregnes i prisen. På nuværende tidspunkt er der ikke fastsat eksplicite effektivitetskrav eller en indtægtsramme for varmevirksomhederne, og reguleringen af varmevirksomhederne adskiller sig således fra effektivitets- og indtægtsrammereguleringen af netselskaberne i el- og naturgassektorerne.

Effektiviteten i varmesektoren

Hvile-i-sig-selv reguleringen lægger primært til grund, at virksomhedens effektivitetsgevinst direkte afspejles i forbrugerens pris. Forbrugeren bør derfor umiddelbart få glæde af en optimering eller direkte mærke en prisstigning. Kravet om en effektiv drift med deraf følgende lave priser forudsættes således i loven at komme fra forbrugerne enten som følge af direkte indflydelse på generalforsamlingerne eller indirekte via valg til kommunalbestyrelsen.

Varmeforsyningsloven bygger dermed i væsentlig grad på en lokal forankring ved at lægge forbrugerejerskab eller kommunalt ejerskab til grund.

Det er Energitilsynets indtryk, at lovens forudsætning er opfyldt, hvis virksomhedens bestyrelse er en integreret del af lokalsamfundet, og hvis varmeprisen er højere end det umiddelbare alternativ eller undergår en pludselig ændring – fx en større stigning.

Er disse forhold til stede er varmeaftagerne aktive forbrugere, der møder op på generalforsamlingerne eller på kommunalbestyrelsesmøder og giver deres mening til kende i en grad, der påvirker virksomhedens ledelse og ejere og har indflydelse på deres bestræbelser på at optimere driften. Resultatet er generelt, at varmevirksomheden bliver meget opmærksom på den økonomiske drift og undersøger og iværksætter optimeringsmuligheder, herunder indgår i konstruktiv dialog med Energitilsynet med henblik på at drøfte disse. Som eksempler på sådanne drøftelser kan nævnes muligheder for fælles administration, strukturrationalisering mv.

Derimod er forbrugerne i forsyningsområder, hvor forbrugerne oplever prisen som lav og stabil, efter Energitilsynets oplysninger mindre aktive. Et forbrugerdrevet krav om yderligere effektivisering kan derfor ikke antages at være væsentligt i disse virksomheder.

En høj varmepris kan derfor ikke pr. automatik tages som indikator for, at virksomheden har et større besparelspotentiale, ligesom en lav varmepris ikke automatisk kan tages som indikator på, at virksomheden er effektiv. En vurdering heraf kræver et nærmere indblik i virksomheden og dens konkrete rammevilkår.

I afsnittet om fjernvarme under ”Energipriser” er vist, hvordan der er meget store prisforskelle på fjernvarme – både mellem fjernvarmeværker med forskelligt typer brændsel og blandt fjernvarmeværker med samme brændselstype. Det fremgår også her, at det kan skyldes mange forhold, men det er naturligt at rejse det spørgsmål, om spændet kan tages som udtryk for forskel i, hvor effektive de enkelte virksomheder drives. Ikke mindst i betragtning af, at virksomhederne er naturlige monopoler og dermed ikke er underlagt pres fra konkurrerende virksomheder.

Selvom det lægges til grund, at lovens tanke om effektivisering via forbrugerkrav i mange tilfælde er opfyldt, kan der ikke ses bort fra at fjernvarmesektoren undergår strukturelle ændringer, der bl.a. kan øge behovet for en mere eksplicit effektivisering af sektoren. Ændringerne betyder, at der dels er en række varmevirksomheder, hvor der ikke er sammenfald eller nogen for form tilknytning mellem virksomhedens ejere og forsyningsområdet dels, at flere varmevirksomheder indgår i virksomhedskoncerner med kommercielt sigte.

Det er Energitilsynets vurdering, at denne udvikling giver anledning til principielle overvejelser, om der fx kan være behov for forskellig regulering afhængigt af hvilken form for varmevirksomhed, der drives og hvilke virksomheder, der bør effektivitetsvurderes sammen.

Netselskaberne ejer og driver elnet på grundlag af en bevilling fra Energi- styrelsen, der giver bevillingshaveren monopol på at fremføre elektricitet inden for bevillingsområdet.

Det overordnede transmissionsnet på 400 kV ejes og drives af Energinet. dk. Dette net har en samlet længde på ca. 6.000 km.

De regionale transmissionsselskaber ejer net med et spændingsniveau på 150 – 50 kV, der fører elektriciteten fra det overordnede transmissionsnet til distributionsnettene. Nettene har en samlet længde på ca. 9.000 km.

Distributionselskaberne ejer og driver net med et spændingsniveau på 60 – 0,4 kV. Disse selskaber har – sammen med transformerforeningerne – ansvaret for at føre elektriciteten helt frem til forbrugerne, måle forbruget hos den enkelte forbruger samt opkræve skatter og afgifter.

Transformerforeningerne er de mindste aktører blandt netselskaberne og samtidig de mest uhomogene med hensyn til størrelse etc. De har samme opgaver som distributionselskaberne.

Den samlede længde af distributionselskabernes og transformerforeningernes net er ca. 150.000 km.

Energitilsynet benchmarker hvert år de netselskaber i elsektoren, der er omfattet af indtægtsramme- og effektivitetsreguleringen – dvs. regionale transmissionsselskaber, distributionselskaber og transformerforeninger.

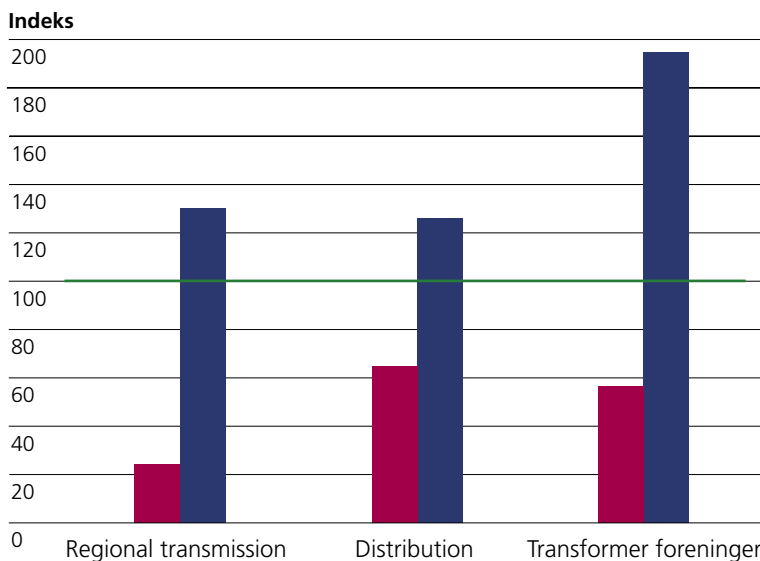
Benchmark 2010

Energitilsynets benchmark af transmissions- og distributionselskaberne i elsektoren i 2010 viser, at der fortsat er stor forskel på de forskellige selskabers omkostningseffektivitet, jf. figur 14. Det bemærkes, at benchmarken er foretaget på baggrund af selskabernes regnskabstal for 2009.

Effektivitetsforskellene er størst blandt transformerforeningerne og de regionale transmissionsselskaber. Transformerforeningerne er imidlertid en meget uhomogen gruppe med stor forskel i størrelse, antal ansatte mv. (fx små transformerforeninger uden ansatte), og det påvirker materialet.

Figur 14 Forskel i elnetskabernes effektivitet i 2010

- Mindst effektive
- Mest effektive
- Gennemsnit

Note: Figuren viser indeks for elnetskabernes omkostningseffektivitet, hvor et højt indeks er udtryk for en høj opgjort effektivitet, mens et lavt indeks er udtryk for en lav opgjort effektivitet. Gennemsnittet er sat lig indeks 100 og udtrykker det gennemsnitligt effektive netselskab inden for hver kategori af selskaber.

Kilde: Egne beregninger på baggrund af effektivitetsanalyse.

På konkurrenceudsatte markeder tvinger konkurrencepresset virksomhederne til at være effektive, og de mindst effektive virksomheder vil enten blive presset til at øge effektiviteten eller blive tvunget ud af markedet. Det indebærer, at forskellen i virksomhedernes effektivitet på konkurrenceudsatte markeder tenderer til at være lille.

Energitilsynets beregninger (se boks om standardafvigelse nedenfor) viser, at forskellene i netskabernes effektivitet stadig ligger væsentligt over de forskelle, man ser på konkurrenceudsatte markeder. Der er med andre ord et væsentligt større effektiviseringspres på konkurrenceudsatte markeder.

Det er baggrunden for de effektiviseringskrav, Energitilsynet stiller til selskaberne. Effektivitetskravene skal således erstatte det effektivitetspres, konkurrencen lægger på virksomheder på konkurrenceudsatte markeder.

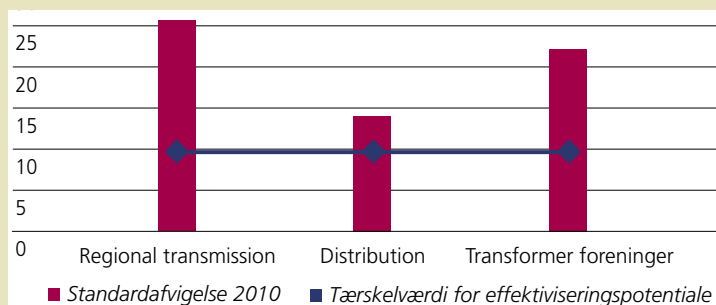
I 2010 har Energitilsynet pålagt elnetselskaberne varige effektivitetskrav på ca. 117 mio. kr. Det svarer til en reduktion af selskabernes samlede indtægtsrammer på knap 2 pct. og ligger på linje med effektivitetskravene i 2009. Hertil kommer en et-årig reduktion af selskabernes samlede indtægtsrammer som følge af manglende kvalitet i leveringen på 4,5 mio. kr.

Samlet har Energitilsynet reduceret netselskabernes indtægtsrammer med 359 mio. kr. i perioden 2008-2010. Hertil kommer et-årige reduktioner på i alt godt 15 mio. kr.

Standardafvigelse

Det er ikke kun forskellen mellem den mest effektive og den mindst effektive, der er interessant. Det er også vigtigt at se, om der generelt er stor forskel i selskabernes effektivitet indenfor gruppen. Det kan man gøre ved at undersøge, hvor meget den enkelte virksomheds effektivitet afviger fra gruppens (fx distributionsselskaber) gennemsnit. Dette kan måles ved at beregne standardafvigelsen på spredningen i virksomhedernes omkostningseffektivitet. Standardafvigelsen⁷ er et statistisk mål, der viser hvor meget de enkelte virksomheder afviger fra gennemsnittet. En høj standardafvigelse viser, at der generelt er stor forskel på virksomhedernes effektivitet, mens en lav standardafvigelse viser, at der generelt ikke er stor forskel i effektiviteten. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen bruger en tærskelværdi på 9,6 for standardafvigelsen på spredningen (svarende til gennemsnitsspredningen for alle brancher i Danmark plus 25 %) som indikator på konkurrenceintensiteten. Hvis spredningen ligger over tærskelværdien, tages det som indikation for konkurrenceproblemer.

Standardafvigelsen på spredningen i netselskabernes omkostningseffektivitet baseret på Energitilsynets benchmark fra 2010 ligger mellem 14 (distributionsselskaber) og 25 (regional transmission) og er dermed væsentligt over Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens tærskelværdi. I forhold til 2009 er standardafvigelsen faldet blandt distributionsselskaberne og – i mindre omfang – blandt transformerforeningerne. Det betyder – alt andet lige – at forskellene i selskabernes effektivitet er blevet mindre. Effektivitetsforskellene blandt de regionale transmissionselskaber er derimod steget, men det skal tages i betragtning, at der kun indgår 10 selskaber i materialet.

⁷ Standardafvigelsen er kvadratroden af variansen. Variansen viser, hvor meget de enkelte observationer varierer i forholdt til gennemsnittet. Høj varians og derved høj standardafvigelse udtrykker spredningen af observationerne.

Der er kun tre distributionsselskaber i naturgassektoren – DONG Distribution A/S, HNG/Midt-Nord I/S og Naturgas Fyn A/S. Det er for få til at få et dækkende grundlag for en analyse af spredningen i effektiviteten.

Energitilsynets benchmark af selskaberne i 2009 viste dog, at der inden for hvert selskab er forskelle i effektiviteten målt på forskellige drifts-omkostningsposter. Det tyder på, at selskaberne i sektoren kan blive mere effektive.

Det er baggrunden for, at Energitilsynet i 2009 gav selskaberne effektivitetskrav gældende for perioden 2010 – 2013 på mellem 0,6 pct. og 1,2 pct. om året i fire år. Det svarer samlet til et effektiviseringskrav på godt 12 mio. kr. i perioden.

Effektiviseringskravet blev fastsat på baggrund af, at selskaberne skal opnå en produktivitetstigning, der svarer til den konkurrenceudsatte økonomi som helhed. Derudover skal de mindre effektive selskaber effektivisere yderligere på baggrund af resultatet af benchmarken af selskaberne.

Implementeringen af EU's 3. energiliberaliseringspakke i Danmark

Klima- og Energiministeriet fremsatte 1. december 2010 lovforslag L 87 om ændring af lov om elforsyning m.fl. En væsentlig del af bestemmelserne i lovforslaget sigter mod implementering af EU's 3. energiliberaliseringspakke. Folketingets behandling af lovforslaget var ikke afsluttet ved redaktionens slutning, men hvis lovforslaget vedtages i den fremlagte form, vil hovedændringer og konsekvenser blive som skitseret nedenfor.

Transmissionsselskaberne

Den ejermæssige adskillelse af TSO'erne (Transmission System Operator – i daglig tale omtalt systemoperatør) fra forsyning og produktion er en af hjørnestenene i gennemførelsen af 3. energiliberaliseringspakke. Pakken giver dog mulighed for undtagelser fra kravet om ejermæssig adskillelse/unbundling.

I Danmark lever Energinet.dk op til kravet om ejermæssig adskillelse, men i elsektoren er der en række regionale transmissionsselskaber, som ikke lever op til kravet om ejermæssig adskillelse. Ifølge lovforslaget får de vertikalt integrerede regionale transmissionsselskaber med net på mellem 100 og 200 kV 3 følgende valgmuligheder:

1. Ejermæssig adskillelse,
2. valg af såkaldt ISO (Independent System Operator), eller
3. en undtagelsesbestemmelse, som giver mulighed for bevarelse af status quo, hvis den ordning, der eksisterede i medlemsstaten pr. 3. september 2009 sikrer TSO'ens uafhængighed mere effektivt end den såkaldte ITO-model (Independent Transmission Operator), der ikke gennemføres i dansk ret.

Transmissionsvirksomheder, som ikke var vertikalt integrerede den 3. september 2009, får alene muligheden for ejermæssig adskillelse præcis som Energinet.dk.

I princippet gælder bestemmelserne om ejermæssig adskillelse også for de regionale transmissionsvirksomheder med net på 50 eller 60 kV. Disse virksomheder får efter forslaget imidlertid mulighed for at udskifte transmissionsbevillingen med en netbevilling.

Certificering af systemansvarlige (TSO'ere)

Transmissionsselskaber skal efter lovforslaget gennemgå en certificeringsprocedure med henblik på at sikre korrekt adskillelse mellem produktion/handel på den ene side og transmission på den anden. Der er tidsfrister knyttet til certificeringsproceduren, og EU-kommissionen skal involveres i certificeringen, idet Energitilsynet skal meddele Kommissionen sine beslutninger desangående.

Intern overvågning

Reglerne for intern overvågning foreslås skærpet, idet der nu skal udpeges en uafhængig overvågningsansvarlige i det enkelte selskab (distribution, lager eller regional transmission). Kravet om uafhængig overvågningsansvarlig gælder ikke for det ejermæssigt adskilte transmissionselskab, som dog er forpligtet til stadig at opstille et program for intern overvågning.

Endvidere stilles der efter lovforslaget nu krav om, at net hhv. distributionselskaber skal sikre, at der i deres kommunikationsarbejde og identitetsstrategier ikke skabes uklarhed om net- (distributions) selskabets særskilte identitet. Der er tale om en skærpelse i forhold til de nuværende regler.

Forbud mod eneretsklausuler hos erhvervs kunder

Lovforslaget forelår nye bestemmelser som fastslår, at erhvervs kunder her ret til at indgå kontrakter med flere leverandører samtidig. Herved gennemføres direktivernes forbud mod eneretsklausuler for (store) erhvervs kunder. Med bestemmelsen vil Energitilsynet blive pålagt en rolle i forhold til kontrakterne på både el- og naturgasmarkedet.

Markedsovervågning

3. energiliberiseringspakke giver også de nationale regulatorer en eksplicit pligt til at overvåge prisgennemsigtigheden på både el- og gas-engrosmarkederne. Lovforslaget implementerer dette i både elforsyningsloven og naturgasforsyningsloven.

Forbrugerbeskyttelse

Direktiverne indeholder en række nye forbrugerbeskyttelseskrav, der primært vil blive gennemført på bekendtgørelsesniveau.

Ændret lagerregulering

Reguleringen af naturgaslagrene foreslås også ændret, således at adgang til lagerfaciliteter udbydes ved forhandlet adgang, herunder ved auktion. Den hidtidige regulering har været en blanding mellem forhandlet og reguleret adgang, og det tillader direktiverne i relation til 3. energiliberiseringspakke ikke. Medlemsstaterne må vælge mellem forhandlet og reguleret adgang.

ACER

Med den 3. energiliberiseringspakke følger etableringen af det europæiske agentur for samarbejde mellem energireguleringsmyndigheder (ACER). ACER kan træffe egentlige afgørelser på visse områder. Det

fastslås med implementeringen, at Energitilsynet efterkommer afgørelser fra ACER og fra Kommissionen.

Uafhængig regulator

En konsekvens af 3. energiliberiseringspakke er, at den nationale regulator skal være juridisk adskilt fra og funktionelt uafhængig af enhver anden privat eller offentlig enhed, ligesom regulator skal have budgetmæssig autonomi. Den nuværende ordning, hvor Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen stiller sekretariatsbistand til rådighed for Energitilsynet, kan derfor ikke fortsætte.

Lovforslaget indebærer derfor, at Energitilsynet fremover betjenes af et sekretariat, der er en selvstændig statslig enhed/institution. De skærpede uafhængighedskrav gælder også medlemmerne i Energitilsynet, og klima- og energiministeren får hjemmel til at fastsætte regler om medlemmernes uafhængighed og upartiskhed. Det antages i forarbejderne til bestemmelsen, at der evt. vil kunne blive tale om, at medlemmerne skal afgive tro-og-love erklæringer i forhold til andre aktiviteter.

En anden konsekvens af kravet om uafhængighed er, at sekretariatsbetjeningen af Ankenævnet på Energiområdet ikke længere kan varetages af Energitilsynets sekretariat i den nye selvstændige institution. Sekretariatsbetjeningen af Ankenævnet på Energiområdet varetages derfor fortsat af Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen.

Udveksling af oplysninger

I det nye europæiske samarbejde vil de nationale regulatorer have behov for at udveksle oplysninger med hinanden, og lovforslaget giver Energitilsynet mulighed herfor.

Internationalt arbejde

Energitilsynet samarbejder med de energiregulerende myndigheder i andre europæiske lande gennem organisationerne NordREG samt CEER og ERGEG. Energitilsynets sekretariat deltager i dette arbejde for at være med til at præge de nordiske og europæiske rammer for energisektorerne, som også de danske energivirksomheder skal fungere under. Samtidig giver deltagelsen i det internationale arbejde lejlighed til at få informationer og viden, som Energitilsynet kan anvende og formidle i kontakten med danske virksomheder, organisationer og myndigheder.

NordREG er de nordiske energiregulerende myndigheders samarbejde. Behovet for et særligt nordisk samarbejde udspringer for det første af det historisk særligt tætte energisamarbejde mellem de nordiske lande. For det andet har de nordiske energiministre vedtaget ambitiøse planer om at realisere ét fælles nordisk energimarked ikke alene på engrosmarkedet men også på detailmarkedet.

CEER – Council of European Energy Regulators – er en forening, som de europæiske reguleringsmyndigheder på energiområdet har etableret.

ERGEG – European Regulators Group for Electricity and Gas – er et rådgivende organ etableret af EU-Kommissionen. Ud over Kommissionen deltager EU landenes reguleringsmyndigheder.

ACER – Som en konsekvens af gennemførelsen og implementeringen af 3. energiliberiseringspakke startede arbejdet i det nye Agentur for samarbejde af energiregulatorer i Europa (ACER) i Ljubljana, Slovenien den 3. marts 2011. I den forbindelse vil ERGEG blive nedlagt og erstattet af et Board of Regulators (BOR), der er en del af det organisatoriske setup for ACER. ACER vil blive ledet af en direktør, der vil skulle have en positiv tilkendegivelse fra Board of Regulators for at kunne træffe sine afgørelser.

ACER skal komplementere det arbejde, der udføres af den enkelte nationale regulatorer, og ACER vil have videregående opgaver end de nationale regulatorer. ACER fik først handleevne fra den 3. marts 2011, og i 2010 har de nationale regulatorer brugt mange ressourcer på at udfylde rollen som ACER (interim perioden) – blandt andet ved at tage fat på den meget omfattende opgave med at udarbejde et antal af de overordnede retningslinjer (framework guidelines), som ACER i fremtiden skal udarbejde på en hel række områder (fx allokering, balancering, tarifprincipper etc.), og som efterfølgende skal agere overliggende for de mere detaljerede netværkskoder, som den nye europæiske sammenslutning af transmissionselskaber (ENTSO-E) herefter skal udarbejde.

Som en konsekvens af EU's "3. liberaliseringspakke" skal regulatorerne også have ændrede opgaver og kompetencer, for eksempel på områderne overvågning af markedet, markedets funktion, forbrugerbeskyttelse samt internationalt samarbejde.

NordREG

På engrossiden af elmarkedet er der sket betydelig fremskridt mod et fælles marked igennem de sidste år, specielt i nordisk regi. De nordiske energiministre – i Nordisk Ministerråd – og de nordiske energiregulato- rer – i NordREG – har i 2010 fokuseret meget på arbejdet mod et fælles detailmarked i Norden. Her blev der udarbejdet en projektplan, som skal føre til et fælles slutbrugermarked i Norden i 2015.

Et af de andre resultater i NordREG samarbejdet i 2010 var en rapport til Elmarkedsgruppen (nordisk embedsmandsgruppe, der bl.a. forbereder de nordiske energiministres årlige møde i Nordisk Råd regi), som beskriver årsager til nogle prisspidser i vinteren af 2009/2010. I denne periode har priserne flere gange været op over 1000€ /MWH. Som følge af dette havde de nordiske energiministre opfordret NordReg til at undersøge, hvorfor priserne kunne udvikle sig sådan.

Energitilsynets sekretariat varetager formandsposten i NordREG i 2011.

CEER / ERGEG

Det omfattende europæiske samarbejde mellem energiregulatorene i CEER har i 2010 især været koncentreret omkring følgende:

- Implementeringen af "3. liberaliseringspakke"
- Forsyningssikkerhed
- Forbrugerhensyn
- Samspillet mellem klimahensyn og energimarked/netregulering
- Finansielle aspekter af energimarkedet
- Regional markedsintegration med udgangspunkt i de "Regionale Initiativer"
- Relationer til energiregulatores uden for EU

I det følgende redegøres nærmere for udvalgte emner blandt de omfattende arbejdsopgaver.

Det regionale initiativ på elområdet og markedskobling

Den 9. november 2010 blev Nordpoolspotområdet koblet med CWE regionen (DE, FR, BE, NL, LU) gennem såkaldt volumenkobling. Lige præcis et år tidligere, den 9. november 2009 startede European Mar-

ket Coupling Company (EMCC) markedskobling, hvor Norden blev koblet til Tyskland. Nu er dette område udvidet, og købs- og salgsbud fra landene fra Finland til Frankrig bliver inddraget i prisdannelsen på engrosmarkedet.

En etablering af denne markedskobling har været en hovedopgave for det regionale samarbejde for det nordlige Europa. Det regionale samarbejde har som formål at bane vejen for samarbejde, harmonisering af regler og udvikling af markedet for el i det nordlige Europa som et skridt på vejen til et samlet indre el-marked i EU.

Markedskobling vil føre til en mere effektiv brug af elnettet og en forbedret samfundsøkonomi. Desuden vil forbrugere i Europa have gavn af, at priserne i de to områder tilnærmes og af en øget forsynings-sikkerhed.

De markedskoblede regioner udgør et day-ahead marked på i alt 1.816 Terrawatttimer. Det er det største i verden og dækker cirka 60 pct. af Europas elforbrug.

Den optimale måde at koble to eller flere markeder er priskobling, men det forudsætter en meget høj grad af harmonisering af marksedsregler i alle lande og regioner. Den gennemførte volumenkobling betragtes derfor som en foreløbig løsning, der er nemmere og hurtigere at implementere. Volumenkobling fører dog ikke til en helt optimal prisdannelse, idet der kan opstå såkaldte ”adverse flows”, hvor el løber fra et højprismråde til et lavprismråde. TSO’er og børser arbejder med implementering af priskobling, som ventes at starte i 2012.

Europæiske gennemsigtighedsregler

EU-Kommissionen bad i januar 2010 ERGEG om at udarbejde et forslag til gennemsigtighedsregler. ERGEGs forslag blev i december 2010 sendt til Kommissionen. Forslaget bygger på 4 hjørneste:ne:

- 1) Data om belastning af de nationale systemer
- 2) Data om transmission og overførselsforbindelser
- 3) Data om produktion
- 4) Data om balancering

Herudover findes der krav om, hvornår disse data skal være tilgængelige for markedsaktører, og om de skal opdateres. Endelig indeholder forslaget en tærskelværdi for publicering på 100 MW samt særkrav til fornybar energi- og vandproduktion.

Energitilsynets sekretariat har haft formandskabet for arbejdet.

Baltic Energy Market Interconnection Plan

Energitilsynets sekretariat har også deltaget i det strategiske arbejde, som Kommissionen har iværksat på naturgasområdet for det baltiske område (kendt som BEMIP). Udviklingen af det vestbaltiske område er en vigtig brik i BEMIP, og her er Danmark centralt placeret mellem Norge/Sverige og det kontinentale Europa med Tyskland og Polen som væsentlige markeder i forhold til fremtidens forsyningssikkerhed. Forsyningssikkerhed er en væsentlig udfordring for regionen i lyset af faldende produktion i Nordsøen, og det kræver nye forsyningsruter (investeringer). Danmark får her en væsentlig rolle og en stor udfordring. Energinet.dk har også været særdeles aktive i dette arbejde, idet Energinet.dk for øjeblikket er formand for Baltic Gas – samarbejdsorganisationen, som koordinerer arbejdet i den vestbaltiske taskforce på vegne af Kommissionen.

Det regionale initiativ på gasområdet

De nationale regulatorer arbejder sammen om konkrete regionale projekter, som kan bane vejen for og/eller virke til inspiration for projekter og politikker med fælleseuropæisk dimension. I fremtiden vil de regionale initiativer dog i stigende grad koncentrere indsatsen om at implementere regionale aspekter af gældende lovgivning, hvilket især vil sige de regionale krav i EU's 3. liberaliseringspakke.

Energitilsynets opgaver

Energitilsynets kompetencer og hovedopgaver er afgrænset i de tre energiforsyningslove (elforsyningsloven, varmforsyningsloven og naturgasforsyningsloven) og i loven om Energinet.dk.

Energitilsynets afgørelser offentliggøres løbende på tilsynets hjemmeside www.energitilsynet.dk og større/principielle sager omtales endvidere i nyhedsbrevet EnergiNyt, der også kan findes på hjemmesiden.

Energitilsynet kan tage spørgsmål og sager op af egen drift. Tilsynet kan også tage en sag op på baggrund af fx henvendelser fra virksomheder og forbrugere mv. Det vil ske på baggrund af en vurdering af, om en henvendelse giver en begrundet mistanke om, at et forhold er i strid med loven. Er det tilfældet, behandles sagen, uanset om den er udføret som klage eller andet. Energitilsynets afgørelser kan indbringes for Energiklagenævnet, hvis den, der klager, har en væsentlig og individuel interesse i afgørelsen.

Ny lovgivning

De væsentligste ændringer i energiområdernes lovgivning mv. i 2010, der har betydning for Energitilsynets opgaver og arbejde er:

Elområdet *Ændring af elforsyningsloven, lov nr. 622 af 11/06/2010*

Lovændringen var en del af en lovpakke omfattende ændringer til el-, naturgas- og varmforsyningslovene, lov om Energinet.dk, lov om fremme af vedvarende energi samt lov om pligtige lagre af mineralolie og mineralolieprodukter.

Energinet.dk fik hjemmel til at etablere og drive en datahub – dvs. et centralt register, hvorfra elmarkedets aktører kan indhente alle relevante måledata til afregningsformål og håndtere leverandørskift, aktører mv. får adgang til data uden separat betaling og datahub'en skal kunne håndtere samfakturering.

Der indførtes hjemmel til at fastsætte nærmere krav til måling af elektricitet og formidling af måledata i slutforbruget.

Myndighedspålagte energibesparelser hos slutbrugerne skal dækkes af en forhøjelse af virksomhedens tariffer på baggrund af en forhøjelse af indtægtsrammen.

Reglerne om merforrentning, der er optjent i reguleringsåret 2008 og opgjort ved regnskabsaflæggelsen i 2009, blev justeret. Virksomhederne får mulighed for at undgå en nedsættelse af deres indtægtsrammer som følge af merforrentning optjent i 2008, ved at betale det for meget opkrævede beløb tilbage til forbrugerne. Tilbagebetalingen skal ske inden udgangen af 2010, og ikke-tilbagebetalte beløb forrentes fra og med den 1. januar 2010.

Endelig indførtes ensartede tariffer for Energinet.dk som konsekvens af etableringen af den elektriske Storebæltsforbindelse.

Bekendtgørelse nr. 1063 af 07/09/2010

Bekendtgørelse om nettilslutning af vindmøller og pristillæg for vindmølleproduceret elektricitet m.m. blev revideret. Revisionen vedrører hovedsageligt ændring af bestemmelser om omkostningsfordeling mellem vindmølleejere og net-/transmissionsvirksomheder.

Bekendtgørelse nr. 1085 af 20/09/2010

Bekendtgørelse om netvirksomheders, regionale transmissionsvirksomheders og Energinet.dks metoder for fastsættelse af tariffer m.m. blev udstedt. Med bekendtgørelsen er reglerne for metodegodkendelse præciseret.

Bekendtgørelse nr. 1294 af 24/11/2010

Bekendtgørelse om indtægtsrammer for netvirksomheder og regionale transmissionsvirksomheder blev justeret som følge af lovændringerne.

Ændring af naturgasforsyningsloven, Lov nr. 622 af 11/06/2010

Naturgasområdet

Ændringen betyder, at naturgasforsyningsloven (§ 37) nu giver en klar hjemmel til, at forrentningen af indskudskapital for distributionselskaber kan sættes til 0.

Ændringen er motiveret af en afgørelse fra Energiklagenævnet fra oktober 2009, hvor Energiklagenævnet fandt, at indtægtsrammebekendtgørelsen for gasdistribution (§ 10, stk. 8) ikke havde tilstrækkelig hjemmel i naturgasforsyningsloven. Denne bestemmelse i bekendtgørelsen fastslog, at indskudskapitalen for distributionselskaber ikke skal forrentes i perioden fra 1. januar 2005 til 31. december 2014. Tilsynet havde truffet en afgørelse i overensstemmelse med den nævnte indtægtsrammebekendtgørelse for gasdistribution.

Bekendtgørelse om energispareydelser i net- og distributionsvirksomheder (BEK nr. 677 af 21/06/2010)

Bekendtgørelsen fastslår, at net- og distributionselskaber skal bidrage til at fremme realiseringen af energibesparelser til gavn for forbrugerne og samfundet. Dette skal de blandt andet gøre ved at give alle forbrugere i forsyningsområdet information om udviklingen i deres forbrug af energi fra distributionsvirksomheden og ved at udarbejde informationsmateriale, hjemmesider og undervisning. Omkostningerne hertil indgår i selskabernes indtægtsrammer.

Lov nr. 622 af 11/06/2010 om ændring af lov om elforsyning, lov om naturgasforsyning, lov om varmforsyning og forskellige andre love samt om ophævelse af lov om udnyttelse af vedvarende energikilder m.v. (ændring af varmforsyningslovens formåls- og tilsynsbestemmelser m.v.)

Fjernvarmeområdet

Formålsbestemmelsen er ændret så det er præciseret, at miljømæssige og forsyningsmæssige forhold indgår som en del af den samfundsøkonomiske vurdering af varmeprojekter, således som det også var forudsat i forarbejderne til den hidtidige formålsbestemmelse.

Loven giver klima- og energiministeren hjemmel til at fastsætte regler om eksempelvis udgifter til compensation ved ændring af områdeafgrænsningen mellem naturgas og fjernvarme, skrotningssomkostninger og skattebetalinger, at fastsætte en prisloftregulering af varme fra affaldsforbrændingsanlæg, som kan basere sig på andre modeller end den hidtil

anvendte substitutionsmodel samt udtrykkelig hjemmel til at foreskrive elektronisk anmeldelse af bl.a. tariffer, omkostningsfordeling og andre betingelser til Energitilsynet.

Ministeren har endnu ikke udnyttet disse hjemler.

Endvidere giver loven Energitilsynet adgang til at indhente oplysninger hos en virksomhed, der er koncernforbunden med en virksomhed, som ejer anlæg omfattet af loven, såfremt der har fundet en eller flere transaktioner sted mellem virksomhederne.

Bekendtgørelse nr. 1332 af 02/12/2010 om undtagelse af biogasanlæg og blokvarmecentraler fra kapitel 4 i lov om varmforsyning

Bekendtgørelsen undtager visse blokvarmecentraler og biogasanlæg fra lovens bestemmelser om priser og anmeldelse heraf.

Medlemmer af Energitilsynet

Energitilsynet blev etableret i 2000 som et tilsyn, der fungerer uden instruktionsbeføjelse fra ministeren og uafhængigt af sektorinteresser og myndigheder.

Energitilsynet består af en formand, seks medlemmer og to suppleanter, der alle udnævnes af klima- og energiministeren for en periode på fire år. Energitilsynets medlemmer repræsenterer sagkundskab inden for jura, økonomi, teknik og miljø samt erhvervs- og forbrugerforhold.

Klima- og energiministeren har med virkning fra 1. januar 2008 udnævnt medlemmer til Energitilsynet for den kommende 4-års periode. Direktør, cand.mag. Lone Johnsen er udtrådt af tilsynet med virkning fra 31. december 2009. Hun blev afløst af cand. scient. Ella Maria Bisschop-Larsen 1. marts 2010.

Energitilsynet har afholdt 9 møder i 2010. Herudover er der afholdt strategi- og temaseminarer for tilsynets medlemmer, bl.a. med besøg hos virksomheder, der er omfattet af den regulering, Energitilsynet administrerer samt afholdt Energiforum med deltagelse af branchens virksomheder og organisationer.

Medlemmer af Energitilsynet pr. 1. januar 2010

Direktør, cand.polit., Ph.D. Uffe Bundgaard-Jørgensen Formand	Professor, Ph.D. Ulla Neergaard Medlem
---	--

Cand.polit. Jacob Erik Holmblad Næstformand	Driftsleder Jens Roesgaard Medlem
---	---

Præsident, cand. scient. Ella Maria Bisschop-Larsen Medlem	Direktør, civilingeniør Torben Riber Suppleant
--	--

Lektor, cand.polit. Anders Larsen Medlem	Direktør, akademiingeniør Mogens Arndt Suppleant
--	--

Direktør, cand.oecon. Jens Sejer Sørensen Medlem	
--	--

Energitilsynets sekretariat forbereder sager til behandling i Energitilsynet og træffer afgørelse efter den praksis og de retningslinier, som Energitilsynet har fastlagt. Sekretariatets organisation mv. kan ses på Energitilsynets hjemmeside www.energitilsynet.dk

Energitilsynets opgaver over for elsektoren drejer sig bl.a. om tilsyn med indtægtsrammereguleringen og udarbejdelse af benchmarkingen af de regionale transmissionsselskaber og distributionsselskaber, tilsyn med prisreguleringen af forsyningspligtig el, afgivelse af hørings svar mv.

Elsektoren

Blandt de konkrete sager i 2010 kan nævnes benchmarking og effektivitetsregulering af netselskaberne i elsektoren, der er omtalt i det tidligere afsnit om effektiviteten i energisektorerne.

Endvidere kan nævnes opdateringen af den økonomiske model, Energitilsynet bruger til at regulere netselskabernes økonomi ved nødvendige nyinvesteringer. I forbindelse med nødvendige nyinvesteringer får et selskab forøget sin indtægtsramme med den årlige afskrivning og den årlige forrentning af den nødvendige nyinvestering samt de nye drifts- og vedligeholdelsesomkostninger, som den nødvendige nyinvestering påfører selskabet. Energitilsynet skal, som ved den hidtidige lovgivning fratække de sparede drifts- og vedligeholdelsesomkostninger, samt – som noget nyt – *sparede omkostninger* til fornyelse fra den årlige forhøjelse, som netselskaberne modtager i forbindelse med nødvendige nyinvesteringer. Energitilsynet afgørelse betyder, at selskabernes økonomi ved nødvendige nyinvesteringer fremover skal reguleres ved hjælp af den opdaterede model for nødvendige nyinvesteringer.

Sagerne er udførligt omtalt på Energitilsynets hjemmeside og i Energitilsynets nyhedsbrev.

Energitilsynets opgaver over for naturgassektoren omfatter bl.a. indtægtsrammeregulering og benchmarking af distributionsselskaber, regulering af de forsyningspligtige naturgasselskaber, regulering af Energinet.dk (både el og gas), regulering af de danske naturgaslagre samt deltagelse i internationalt arbejde.

Naturgassektoren

Blandt de større opgaver i 2010 kan nævnes Energitilsynets behandling og godkendelse af Energinet.dk's årsrapport. Energinet.dk er underlagt en hvile-i-sig-selv regulering, hvor indtægter og udgifter skal udligne hinanden baseret på, at det kun er nødvendige omkostninger ved effektiv drift, der kan indregnes i transmissionstarifferne. Energitilsynet varetager den økonomiske regulering af Energinet.dk ved gennemgang og godkendelse af selskabets årsrapport.

Endvidere kan nævnes, at Energitilsynet har godkendt en ændring af markedsmodellen for naturgas. Ændringen åbner naturgasmarkedet for det nye produkt bionaturgas, og sikrer produktet markedsadgang på lige fod med anden naturgas. Bionaturgas vil således fremover kunne handles på alle eksisterende handelspunkter i markedet – dvs. til forbrug i Danmark eller til eksport. Energitilsynet har samtidig godkendt tarifieringen af bionaturgassen i transmissionssystemet og de vilkår, bionaturgassen underlægges.

Bionaturgas er biogas, der er opgraderet, så det kan passe ind i det eksisterende naturgassystem. Den samlede produktion af biogas svarer til ca. 0,5 pct. af Danmarks samlede energiforbrug og ca. 2,5 pct. af det samlede naturgasforbrug, men der lægges op til stigning i produktionen i de kommende år.

Endelig kan nævnes, at Energitilsynet har godkendt et nyt transportprodukt, Link4Hubs. Produktet er en såkaldt ”crossborder service”, der betyder, at transportkunder kan få transporteret gas (virtuelt) fra et leveringspunkt i fx Holland til et leveringspunkt i fx Danmark – blot ved en enkelt bestilling i et nyt fælles online bookingsystem (Link4Hubs). Systemet, der er udviklet af det danske transmissionsselskab Energinet.dk sammen med det nordtyske transmissionsselskab (Gasunie Deutschland) og det hollandske transmissionsselskab (GTS), giver især små og/eller nye aktører gode muligheder for at komme ind på gasmarkedet, og bidrager helt generelt til et mere konkurrencepræget og sammenhængende gasmarked

Sagerne er udførligt omtalt på Energitilsynets hjemmeside og i Energitilsynets nyhedsbrev.

Fjernvarmesektoren

Energitilsynets opgaver over for fjernvarmesektoren varetages med administrationen af varmforsyningsloven.

Af større opgaver i 2010 kan nævnes Energitilsynets afgørelse om, at varmevirksomheder har mulighed for at tilbyde en prisgaranti til kunder, der ønsker at skifte fra naturgas til fjernvarme. Muligheden forudsætter, at prisgarantien opnås ved brug af varmforsyningslovens værktøjer til økonomistyring. I den konkrete forespørgsel indebar prisgarantien, at forbrugeren aldrig kommer til at betale mere for fjernvarmen, end hvad der svarer til 90 % af forbrugerenes beregnede omkostninger til naturgas i det foregående år.

Endvidere kan nævnes Energitilsynets tilkendegivelse om grundlaget for vurdering af opfyldelseskriterierne for og beregning af en udtrædel-

sesgodtgørelse. Udtrædelsesgodtgørelse kan i nogle tilfælde opkræves, hvis forbrugeren ønsker at opsige leveringskontrakten, og varmevirksomheden ikke er økonomisk veldrevet. Energitilsynet tilkendegav, at det er virksomhedens samlede økonomi, der skal lægges til grund ved bedømmelsen af, om virksomheden er økonomisk veldrevet og dermed ved vurdering af, om kriterierne for opkrævning overhovedet er til stede. Er kriteriet opfyldt vil det derimod ved beregning af den konkrete godtgørelse være urimeligt, hvis en varmforsyningsvirksomhed – der ejer flere tekniske anlæg og som hidtil har prisdifferentieret mellem forbrugerne i de enkelte tekniske anlæg – ikke også anvender den differentierede pris ved beregning af godtgørelsen for den enkelte forbruger.

Endelig har Energitilsynet på baggrund af erfaringerne med regnskabs gennemgangen i Midtjylland foreslået, at det fremtidige tilsyn med regnskabsaflæggelse på varmeområdet baseres på:

- Revisionspåtegning af virksomhedernes årlige regnskabsaflæggelse til Energitilsynet,
- selvevaluering (indtil videre udført hvert 3. år af periodens regnskabsaflæggelse),
- samt at Energitilsynets regnskabsenhed gennemfører 20 årlige virksomhedsbesøg.

Hermed forbliver ansvaret for korrekt regnskabsaflæggelse hos virksomhederne, og der kan gennemføres et effektivt tilsyn med en saglig offentlig ressourceanvendelse. Modellen for tilsyn suppleres med en informationsindsats.

Sagerne er udførligt omtalt på Energitilsynets hjemmeside og i Energitilsynets nyhedsbrev.

Sagsbehandlingstider

Energitilsynet lægger stor vægt på effektiv sagsbehandling bl.a. gennem fastsættelse og evaluering af konkrete mål for sagsbehandlingstider. I 2010 har sekretariatet gennemført et driftsledelsesprojekt med henblik på at forbedre og optimere sagsgange, sagsbehandlingstider mv.

Energitilsynets hovedopgave er i dag først og fremmest at træffe beslutning i de større principielle og praksisfastlæggende sager, mens sekretariatet i højere grad behandler og afgør konkrete sager på baggrund af den praksis, Energitilsynet har fastlagt. Det afspejler sig i sagsbehandlingstiderne for de to typer sager.

Energitilsynet behandlede 37 sager i 2010. Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i beslutningssager lå i 2010 på ca. 7,5 måneder, mens den i 2009 var 15,3 måneder. Sagsbehandlingstiden i beslutningssagerne kan vise store udsving fra det ene år til det næste – afhængigt af bl.a. de enkelte sagers karakter. Sagsbehandlingstiden påvirkes også af omfanget af høringsrunder, som sagen skal gennemløbe før forelægning for Energitilsynet. Tilsvarende kan antallet af beslutningssager variere meget.

Sager behandlet på Energitilsynets møder 2009 og 2010				
	2009		2010	
	Beslutning	Orientering	Beslutning	Orientering
Elektricitet	12	3	6	2
Naturgas	10	0	7	1
Fjernvarme	12	10	11	1
Tværgående	1	3	1	8
I alt	35	16	25	12

Nedenfor er vist det totale antal modtagne og afgjorte/behandlede sager. Udover de sager, der konkret behandles af Energitilsynet, modtages også mange henvendelser og klager mv., hvor Energitilsynet ikke er rette myndighed – fx private forbrugeres klage over energiregninger mv. Disse henvendelser oversendes til rette myndighed som eksempelvis Ankenævnet på Energiområdet.

I 2010 lå antallet af modtagne nye sager og antallet af afgjorte sager over niveauet i 2009. Antallet af sager under behandling ved årets udgang var på niveau med 2009.

	2009	2010
Nye sager	982	1183
Afgjorte sager	1073	1180
Sager under behandling	618	621

Den gennemsnitlige sagsbehandlingstid i 2010 for sager behandlet i sekretariatet er 3,1 måneder. I 2009 var den 3,4 måneder. Den kortere sagsbehandlingstid i forhold til beslutningssagerne i Energitilsynet afspejler bl.a. enklere sagsgange m.m. på baggrund af, at Energitilsynets tidligere afgørelser har fastlagt praksis og stillingtagen til principielle spørgsmål.

Energiklagenævnet

Energiklagenævnet behandler bl.a. klager over afgørelser truffet af Energitilsynet. Parterne i en afgørelse har 4 uger fra afgørelsen til at indbringe klagen for Energiklagenævnet.

I oversigten er vist Energiklagenævnets behandling af klager over Energitilsynets afgørelser. I 2010

blev i alt indbragt 15 sager for Energiklagenævnet med klager over afgørelser truffet af Energitilsynet eller sekretariatet.

Energiklagenævnet havde ved udgangen af 2010 15 klager over Energitilsynets afgørelser under behandling.

Antal sager	2008	2009	2010
Indbragt for klagenævnet	99	27	15
Afgjort af klagenævnet	112	44	29
Heraf			
stadfæstet	30	36	13
ophævet/ændret/hjemvist	17	5	11
afvist af klagenævnet	59	3	4
afsluttet uden afgørelse	6	0	1
Omstødelsesprocent*	36%	12%	46%

*Omstødelsesprocenten er opgjort som antal sager, der er ophævet/ændret /hjemvist divideret med antal afsluttede minus afviste sager.

Omkostningerne til Energitilsynets arbejde finansieres i henhold til el-, naturgas og varmforsyningsloven af virksomhederne, der føres tilsyn med. De nærmere regler fremgår af bekendtgørelser for de enkelte områder.

Beløb 1.000 kr.	2009	2010
Lønomsstninger	22.962	21.672
Omkostninger til øvrig drift	10.208	9.332
Omkostninger i alt	33.170	31.004

Sekretariatet var i 2010 bemandet med 35 årsværk⁸. Lønomsstningerne omfatter lønninger til medarbejderne der sekretariatetsbetjener energitilsynet, fælles lønomsstninger med Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen til administration, ledelse mv. og vederlag til Energitilsynets medlemmer. I 2010 var de samlede omkostninger til vederlag 455 tkr.

Faldet i lønomsstninger skyldes dels, at Energitilsynets andel af fælles lønomsstninger i Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen (administration, ledelse mv.) er faldet, bl.a. som følge af oprettelsen af Forsyningssekretariatet, der administrerer vandforsyningsloven. Sekretariatet er en del af Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen og er dermed med til at finansiere fælles lønomsstninger. Herudover er der også et fald i de direkte lønomsstninger – først og fremmest som følge af tidsforskydninger mellem afgang og tilgang af medarbejdere.

Omkostninger til øvrig drift omfatter primært andel af Konkurrence- og Forbrugerstyrelsens fællesomkostninger til husleje, kontorhold, m.v. I 2010 udgjorde sekretariatets andel af fællesomkostningerne 24,2 procent. Endvidere har sekretariatet særskilte omkostninger til blandt andet rejser og konsulentbistand. Faldet i omkostninger til øvrig drift skyldes primært et fald i Energitilsynets andel af fællesomkostninger i Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen. I 2009 var tilsynets andel af fællesomkostningerne således 29,4 procent. Også her er oprettelsen af Forsyningssekretariatet en medvirkende årsag til faldet. Endvidere er omkostningerne påvirket af, at en række IT-omkostninger, der var budgetteret med i 2010, ikke blev realiseret.

⁸ Beregningen er foretaget på baggrund af den tidsregistrerede tid.

Regnskabet for energigebyrer til finansieringen af Energitilsynets virksomhed er vist nedenfor.

Gebyrregnskab 2010 i 1.000 kr.	El	Gas	Varme	I alt
Akkumuleret videreførelser ultimo 2009	5.242	-2.388	572	3.426
Gebyrindtægt 2010 i alt	22.979	9.936	14.289	47.204
I alt gebyr til rådighed i 2010	28.221	7.549	14.861	50.630
Regnskabsførte omkostninger i 2010	11.346	7.998	11.610	30.954
Akkumuleret videreførelser ultimo 2010	16.875	-450	3.251	19.677

I 2010 har der især på elområdet været en stor overdækning. Det skyldes, at gebyrerne i 2010 var blevet hævet for at dække tidligere års underskud på gebyrindtægterne på elområdet.

Der kræves ikke balance mellem de opkrævede gebyrer og omkostningerne til Energitilsynets sekretariat i de enkelte år, da der kan foretages udligning i efterfølgende år. Den akkumulerede overdækning forventes udlignet med udgangen af 2011.

Andre myndigheder på energiområdet

Energitilsynets opgaver har mange berøringsflader til andre myndigheder, som også har kompetence på energiområdet. Det drejer sig om klima- og energiministeren, der er den øverste ansvarlige på energiområdet, Energistyrelsen, Energiklagenævnet, Ankenævnet på Energiområdet, Energinet.dk, der også har en række myndighedsopgaver i el- og naturgassektoren og Konkurrencerådet.

Klima- og Energiministeriets departement varetager kontakten til Folketinget, herunder til det Enerkipolitiske Udvalg, og har ansvar for lovgivningen på området mv.

Energistyrelsens opgave er at etablere de rette rammer og virkemidler for energiområdet, sikre forsyningssikkerheden og sørge for, at udviklingen sker på en såvel samfundsøkonomisk som miljømæssig og sikkerhedsmæssig forsvarlig måde.

Energiklagenævnet behandler klager over myndighedsafgørelser i enkeltstager og over eventuelle fejlfortolkninger af lovgivningen.

Ankenævnet på Energiområdet behandler privates klager om køb og levering af ydelser fra energiforsyningsvirksomheder. Ankenævnet blev oprettet den 1. november 2004, som et privat ankenævn efter forbrugerklagenævnsløven. Sekretariatsbetjeningen varetages af Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen.

Energinet.dk ejer transmissionsnettene for el og naturgas, men selskabet har også en række andre opgaver med bl.a. at opretholde den overordnede forsyningssikkerhed på el- og gasområdet på kort og lang sigt, udbygge den overordnede danske infrastruktur på el- og gasområdet, skabe objektive og gennemsigtige betingelser for konkurrence på energimarkederne og at overvåge, at konkurrencen fungerer og at gennemføre en sammenhængende og helhedsorienteret planlægning, som omfatter fremtidige behov for transmissionskapacitet og den langsigtede forsyningssikkerhed m.m.

Konkurrencerådet har kompetence til at påse, at de liberaliserede virksomheder overholder spillereglerne i konkurrencelovgivningen. Hvis dette ikke er tilfældet kan rådet gribe ind. Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen er sekretariat for Konkurrencerådet.

Energitilsynet: Resultater og Udfordringer 2010

Publikationen kan bestilles hos:

Energitilsynet
Nyropsgade 30
1780 København V
Tlf.: 72 26 80 70
Fax: 33 32 61 44
E-mail: et@dera.dk
www.energitilsynet.dk

Publikationen kan hentes på Klima- og Energiministeriets hjemmeside www.kemin.dk og på Energitilsynets hjemmeside www.energitilsynet.dk

Oplag: 1.600

ISBN trykt dansk udgave 978-87-7029-443-0
ISBN elektronisk dansk udgave 978-87-7029-444-7
ISBN trykt engelsk udgave 978-87-7029-445-4
ISBN elektronisk engelsk udgave 978-87-7029-446-1

Billeder: Forside Lars Gejl (Biofoto), Energitilsynets formand og medlemmer; Bjarne Hansen

Design: Rosendahls Schultz-Grafisk

Trykt i Danmark, april 2011 af Rosendahls Schultz-Grafisk

Web: Rosendahls Schultz-Grafisk

Klima- og Energiministeriet

Frederiksholms Kanal 27
1220 København K
Tlf.: 33 92 33 55
Fax: 33 12 38 93
E-mail: kemin@kemin.dk
www.kemin.dk

Energitilsynet

Nyropsgade 30
1780 København V
Tlf.: 72 26 80 70
Fax: 33 32 61 44
E-mail: et@dera.dk
www.energitilsynet.dk

Energitilsynet

Nyropsgade 30
1780 København V

Tlf.: 72 26 80 70

E-mail: et@dera.dk
www.energitilsynet.dk